ÚTMUTATÓ A PROPAGANDISTÁKNAK

IFJÚSÁGI VITAKÖR

ÚTMUTATÓ A PROPAGANDISTÁKNAK

IFJÚSÁGI LAPKIADÓ VÁLLALAT 1975

BEVEZETŐ

Vita – meggyőzés – cselekvés. Akár ezt a címet is adhattuk volna útmutatónknak. E három szó egy egész folyamatot jelent, s mindannyiunknak, akik fiatalok nevelésével foglalkozunk, érdemes végiggondolni e folyamat lényegét. Ha ezt megtettük, nyilvánvalóvá válik számunkra, hogy *politikai képzésunk tulajdonképpeni céljáról és feladatáról van szó: olyan ifjúságot kell, hogy neveljünk, amelynek minden tagja meggyőződésből, politikusan, a párt politikájához hűen cselekszik.* E cél és feladat *első láncszeméhez,* az *ifjúsági vitakorhoz nyújtunk útmutatót propagandistáinknak.*

Az ifjúsági vitakor politikai képzési rendszerünknek az a formája, amely a KISZ-tagok és a KISZ-en kívüliek széles *tomegeinek* ad tájékozódási lehetőséget. Olyan *szervezett vitafórumot* biztosít a részvevőknek, amely felkelti kozéleti érdeklődésüket, választ ad kérdéseikre, megtanítja őket politizálni, s úgy alakítja magatartásukat, hogy az a *szocializmus ugye mellett elkotelezett tettekben nyilvánuljon meg.*

Útmutatónk az ifjúsági vitakorok vezetésével megbízott propagandisták e fontos, ifjúsági mozgalmunk szempontjából olyannyira jelentős munkáját igyekszik megkonnyíteni. Teszi ezt, amikor megismertet politikai képzésunk rendszerével, formáival, a propagandista legfontosabb elvi és gyakorlati tudnivalóival, a mozgalmi munka hasznos módszereivel.

Oktatás és képzés kommunista ifjúsági szovetségünkben már régóta folyik. Most azonban egy újfajta politikai képzés bevezetésének, meghonosításának az időszakát éljük. Az ifjúsági vitakor is új dolog. Mint minden újról általában, erről sem lenne helyes előre „megjósolni", hogy miért és hogyan lesz jó. Azt azonban tudnunk kell, hogy milyennek szeretnénk. Egy biztos: jó vitakor kell, jó hangulatú, helyesen irányított, megfelelően szervezett, a vezetőség részéről sokoldalúan támogatott, felelősséggel értékelt vitakort várnak tőlünk a fiatalok. Természetesen mindez a kozösség tagjainak lelkes, aktív együttműkodését koveteli, olyan kezdeményezéseket kíván meg, amelyek a későbbiekben tovább formálják, értékes tapasztalatokkal gazdagítják majd a vitaköröket.

Nagy felelősség hárul tehát propagandistáinkra: *elsősorban az ő értő munkájukon múlik, hogy mennyi valósul meg célkitűzéseinkből.* Ez a nehéz munka azonban sokszorosan térül meg az érdeklődéstől csillogó szemekben, az egyre inkább politikus, sőt egyre inkább kommunistához és

emberhez méltó szavakra nyíló szájakban, s a mind tobb gondolatot és érzést tároló, megfelelően alkalmazó fejekben.

Ehhez a szép politikai munkához, a KISZ politikai képzésén belül, az ifjúsági vitakorok vezetéséhez keresünk szövetségest, „szellemi motort" propagandistáinkban.

KISZ KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK
POLITIKAI KÉPZÉSI OSZTÁLYA

POLITIKAI CÉLOK ÉS ESZKÖZÖK

Valamennyien várakozással tekintünk
az új politikai képzési év elé,
s ez a várakozás most nem az esztendők óta ismétlődő,
de mégis újra meg újra kezdődő tevékenység
előtt már megszokott izgalom. Hiszen az idén
sok vonatkozásban újat, még szokatlant kezdünk,
ami feltehetően több fáradtságot, nagyobb energiát
kíván, de mindenképp igényli a politikai képzési
rendszer egészének átfogó ismeretét is. A következő
oldalakon segítséget kívánunk adni ahhoz, hogy a
propagandisták magukévá tegyék politikai képzési
rendszerünk lényegét, s világosan lássák
az 1975/76-os képzési év feladatait.

A KISZ POLITIKAI KÉPZÉS RENDSZERE

A KISZ politikai képzés – egységes rendszer. Legszembetűnőbb vonása az, hogy *nagyobb hangsúlyt kap a politikai gyakorlatra való felkészítés.* A korábban külön kezelt politikai oktatás (tömegpropaganda) és vezetőképzés egységes politikai képzési rendszerré alakult. Az egységes rendszer lehetővé teszi, hogy a képzés alsó fokain kiemelkedően helytálló fiatalok – megfelelő gyakorlati KISZ-munkával egyidőben – *tervezhetően váljanak aktivistákká,* nevelődjenek mind nagyobb feladatok megoldására képes *ifjúsági vezetőkké.*

Tanítani és gyakoroltatni akarjuk a közéleti tevékenységet, hogy a részvevők készek és képesek legyenek nemcsak részt venni a párt politikájának végrehajtásában, hanem e politikáért nyilvános fórumokon is kiálljanak. A KISZ keretein belül folyó munkát ezért *a nevelés társadalmi munkamegosztásába illesztjük be.* A politikai képzés az ifjúsági szövetség részvállalása a fiatalok ideológiai, politikai neveléséből, de nem egyenlő azzal. A fiatalok politikai képzésében ezért *számítunk és építünk a párt, az állami és társadalmi szervezetek világnézeti, politikai képzésére.*

Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a fiatalok politikai képzettségük alapjait az állami, iskolai oktatásban szerzik meg. Erre építjük a KISZ politikai képzési tevékenységét, az ifjúsági szövetségben szerzett tudást azután a fiatalok a pártoktatás és a káderképzés tanfolyamain fejleszthetik marxista-leninista képzettséggé. Jelentős továbblépés, hogy ifjúsági szövetségünk egyértelműen rögzítette a KISZ-es és KISZ-en kívüli képzésben való részvétel elveit, s ennek alapján a pártszerveket kérte fel a fiatalok „beiskolázásának" koordinálására.

A társadalmi munkamegosztásban elfoglalt helyünk tisztázása és a pártoktatáshoz, a káderképzéshez való kapcsolódásunk lehetővé tette, hogy a szükséges, de erőnket meghaladó korábbi vállalkozásunkról – a marxizmus-leninizmus tételes tanításáról – lemondjunk. Ez igen lényeges eltérés az eddigi gyakorlattól. Nem szabad azonban arra vezetnie, hogy a KISZ-aktivisták, -vezetők felkészítéséből kimaradjon az ideológiai képzés, ezért minden KISZ-szervezetünk kötelessége, hogy messzemenően igényelje és használja ki a párt tanfolyamai adta lehetőségeket.

A politikai képzés most kialakuló rendszere lényegesen áttekinthetőbb az eddiginél. Lényegében három „lépcsője" van. *Az ifjúsági vitakörök, az aktivisták körei és a vezetőképzés.* A fokozatok átgondolása és

kibővítése lehetővé tette, hogy a képzésben eddig meglevő „foghíjakat" betöltsük. Így került sor a KISZ-aktivisták köreinek (tanfolyam jellegű káderképzés) és a KISZ-középvezetői tanfolyamoknak (megyei KISZ-iskolákon) a rendszerbe történő beállítására. Az egyes képzési formák feladatait, a KISZ nevelőmunkájában betöltött funkcióit a KISZ KB határozata tisztázta, egyértelművé tette.

A tömegpolitikai feladatokat az 1974/75-ös oktatási évben még több KISZ-oktatási kör (Szabad hazában, Politikai Vitakör, Marxista vitakör, Ifjúsági előadássorozat stb.) szervezésével oldottuk meg. A jövőben e feladatokat *az ifjúsági vitaköröknek* kell ellátniuk. Az ifjúsági vitakörök keltsenek érdeklődést a politika iránt, legyenek vonzó, érdekes fórumai a tájékoztatásnak, a vitának – de ne akarjuk bennük eljátszani az „iskolásdit", ne „oktassuk" a fiatalokat. Az ifjúsági vitakörök inkább legyenek a KISZ nevelőmunkájának olyan kohói, amelyekben a tudatos, meggyőző munka, az agitáció gazdagítja a fiatalok ismereteit, alakítja véleményüket, magatartásukat, tetteiket.

A KISZ-aktivisták körei az alapszervezeti vezetőségi tagok, a reszortosok, az aktív KISZ-tagok képzését szolgálják. Fő feladatuk: az alapszervezeti vezetőségek feladatainak, munkamódszereinek átfogó ismertetésével és gyakoroltatásával felkészíteni a részvevőket közösségi megbizatásuk teljesítésére. Lényegében a KISZ-vezetői felkészültség alapjait rakják le.

A KISZ-vezetők képzésében a korábbinál nagyobb hangsúlyt kap az alapszervezeti titkárok képzése. Eddigi képzési rendszerünkben alapképzésüket a megyei KISZ-iskolákon kívántuk megoldani, de azok kapacitása ezt nem engedte meg. A hiány pótlását és az aktuális feladatok megoldására való felkészítést egyszerre próbáltuk elérni a nyári táborokban.

A politikai képzés továbbfejlesztése során az *alapszervezeti titkárok tanfolyam jellegű* képzése a legjobban érdekeltek: a munkahelyi, a tanintézeti, valamint a járási, városi, a kerületi bizottságok feladatkörébe került. „Esti tagozat"-szerűen akarjuk lehetővé tenni a titkárok tömeges és magasabb színvonalú képzését. (A KISZ „középvezetőinek" és apparátusának képzéséről e helyen nem szólunk, mivel továbbfejlesztett tanfolyamaik a következő 1976/77-es mozgalmi évben indulnak.)

Jeleznünk kell, hogy a politikai képzés alapvető formái mellett kiegészítő és nagyon fontos formák léptek életbe 1975 nyarán és őszén.

Ilyen kiegészítő forma, amely a nyári táborok hagyományaira épül – *az alapszervezeti titkárok „éves felkészítése"*. Feladatát a KISZ KB abban határozta meg, hogy kereteiben dolgozzák fel az aktuális ideológiai és politikai kérdéseket, ismertessék a titkárokkal az adott mozgalmi év célkitűzéseit, feladatait, a tervezett akciókat, mozgalmakat, rendezvényeket, a feladatok megoldásának módszereit. Ezt a felkészítést továbbra is a KISZ megyei bizottságai szervezik. Hasonló célt szolgál a *KISZ-aktivisták helyi jellegű „éves felkészítése"*. Aktívaértekezleteket eddig is rendeztek KISZ-bizottságaink, de az értekezletek „rendszerbe állítása" most történt meg. A jovőben minden év szeptemberében összehívjuk aktivistáinkat az előttunk álló feladatok megbeszélésére.

Kiegészítő és új eleme képzési rendszerünknek az *irányított önképzés*, a KISZ-aktivisták, vezetők továbbképzésének sajátos formája. A KISZ KB 1975-ben már meghirdette, s a kovetkező években is meghirdeti az ifjúsági mozgalom legfontosabb, időszerű kérdéseinek feltárását szolgáló *ifjúságmozgalmi pályázatait*. Ezeken részt vehet minden érdeklődő fiatal.

AMIT AZ IFJÚSÁGI VITAKÖRÖKRŐL TUDNI KELL

A KISZ Kozponti Bizottságának 1974. október 30-i határozata az ifjúsági vitakorokról a kovetkezőképpen szólt: „Az ifjúsági vitakorok alapvető célja: politizálásra nevelni, felkelteni az érdeklődést a politika iránt, választ adni a fiatalok kérdéseire, lehetőséget teremteni a politikai vitákra; tudatos, meggyőző munkával gazdagítani ismereteiket, a politika magyarázásával formálni véleményüket, befolyásolni magatartásukat, tetteiket.

A vitakorok tartalma: pártunk politikájának, ifjúságpolitikájának, az ifjúsági szövetség hivatásának magyarázata. A vitakorok nagy ifjúsági tömegek. KISZ-tagok és KISZ-en kívüliek számára biztosítanak tájékozódási, orientációs lehetőséget, szervezett vitafórumot. A vitakorok és részvevők számának novekedésével – elsősorban az ifjúmunkások és szakmunkástanulók mind szélesebb tomegeit vonva be a politikai képzésbe – járuljanak hozzá az ifjúsági szovetség eszmei, politikai befolyásának erősítéséhez."

A határozat alapján tehát *az ifjúsági vitakorok alapvető feladatait* a kovetkezőkben osszegezhetjük: *politizálásra nevelni, megismertetni, magyarázni és elfogadtatni a párt politikáját; fórumot biztosítani a politikai*

vitákra; meggyőző szóval alakítani a fiatalok magatartását, tetteit; mindezzel hozzájárulni ahhoz, hogy ifjúságunk szocialista emberhez méltóan éljen és cselekedjék. Látható ebből: a KISZ-oktatás eddigi gyakorlatához képest újat, tartalmában, formáiban, módszereiben mást kívánunk ettől az új politikai képzési formától.

A politikai képzés új rendszerének fontos célkitűzése – s ez fokozottan érvényes az ifjúsági vitakorokre –, hogy az eddig túlságosan elméleti képzés (annak tematikája, módszere, anyaga) közelebb kerüljon a valósághoz, a társadalmi gyakorlathoz. A fiatalokkal nem elvont elméleti tételeket kell megismertetni, hanem a mindennapi élet gyakorlatában kell megmutatni, magyarázni és bizonyítani az általános törvényszerűségeket. A szocializmust nemcsak mint eszmét kell megértetni, hanem – az életunkben mindennap tapasztalható tények segítségével – a szocialista társadalmat mint valóságot is. A mindennapokban és az emberi élet szinte minden területén jelenlevő szocializmus valóságát kell feltárni, azzal a céllal, hogy ily módon fogadtassuk el a fejlett szocialista társadalmat építő népünk célkitűzéseit.

Nem töltené be azonban maradéktalanul hivatását a politikai képzés, ha a figyelmet csak arra összpontosítanánk, hogy a fiatalokkal megértessük és elfogadtassuk politikai célkitűzéseinket. Segítenünk kell a vitakészség, a dialektikus gondolkodás kialakulását, a politikai események és jelenségek közötti eligazodást, a mindennapi politizálás helyes irányainak megtalálását. El kell érnünk, hogy a fiatalok ne csak ossze tudják vetni új ismereteiket a gyakorlattal, az objektív valósággal, hanem éljenek is a megszerzett tudással, alkalmazzák a megtanultak elméleti és gyakorlati konzekvenciáit.

Az ifjúsági vitakorok rendszerint egy-egy alapszervezet tagságából szerveződnek. Egy tobbé-kevésbé már „összerázódott", összetartó és összetartozó közösségből, melynek maga választotta vezetősége van. Természetes tehát, hogy amikor e közösségnek valamilyen tevékenységi formájáról van szó, akkor egyfelől a közösségnek, illetve ezáltal magának a KISZ-nek elvárásai, másfelől a közösségnek – és különösen a vezetőségnek – feladatai kötelességei vannak ezzel szemben.

Mit vár a vitakörtől az alapszervezet?

Egy ilyen, általánosnak tűnő kérdésre csak általánossággal lehetne válaszolni. Keressük meg ehelyett azokat a pontokat, melyekben konkrét vagy legalább viszonylag konkrét „elvárásai" vannak a KISZ-nek, illetve közvetlenül az alapszervezetnek a vitakörtől, közvetve tehát a propagandistától.

Így kerül először is szóba *a kollektíva erősítésének a kérdése.* A közösségi nevelésnek, a kollektíva erősítésének igen sok módját és módszerét ismerjük. Mindezeknek közös jellemzőjük és alapvető szabályuk: ahhoz, hogy a közösség egyre inkább egybekovácsolódjon, minél több közös tevékenységi formát kell számára megteremteni. Nem lesz igazi közösség olyan fiatalokból, akik csak dolgoznak, vagy csak tanulnak, vagy csak szórakoznak együtt. Közösség ott lesz, ahol mindezt együtt csinálják.

Az ifjúsági vitakör azonban nem egyszerűen egy másfajta közös tevékenységi forma, hanem ennél több. Lehetőség, szervezett fórum arra, hogy a fiatalok megismerjék egymás gondolatait, érzéseit, politikai állásfoglalásait is. Lehetőség arra, hogy az őket érdeklő dologról egymással, egymás között beszélgessenek, vitázzanak. Mindezek alapján azt mondhatnánk: a vitakör tevékenysége akarva-akaratlanul a kollektíva erősödését eredményezi. Ez azonban így nem igaz! Eredmények nem születnek pusztán abból, hogy működnek vitakörök – a tényleges sikerekhez jó vitakörök kellenek. Együtt élő, együtt játszó, együtt tanuló fiatalok színes, változatos, érdekes foglalkoztatását biztosító vitakörökre van szükség.

A KISZ a vitakörök munkájától *az alapszervezet kommunista, politikai jellegének erősítését is igényli.* A KISZ kommunista, politikai jellegén a párt eszméinek és politikájának szolgálatát értjük. Ezzel pedig komoly követelményt állítunk minden KISZ-tag elé. Így: legjobb tudása és képességei szerint, becsülettel álljon helyt a munkában, a tanulásban és a haza védelmében! Ismerje meg a párt eszméit és politikáját, hirdesse azt, álljon ki érte minden körülmény között, vegyen részt és mutasson példát a megvalósításban! Továbbá: ne tűrje a közömbösséget, legyen aktív a közélet minden területén! Szabad idejét aktív pihenésre, művelődésre és testedzésre használja! Természetes, ha ezek a KISZ célkitűzései, akkor ezek az ifjúsági vitakörök célkitűzései is. A kommunista politikai jelleg erősítésének kiemelkedő fontosságú fóruma kell, hogy legyen a vitakör, ahol nyílt, őszinte polémiák zajlanak, ahol a fiatalok politizálni tanulnak és politizálnak.

Szót kell itt még ejtenünk – később erre másutt még visszatérünk – a képzésben rejlő nevelési lehetőségekről. Azt hangsúlyoznánk, hogy a nevelés ne csak fogalmilag tartozzon bele a képzésbe. Sok területen ad alkalmat a vitakör a nevelésre: a szocialista erkölcstől a demokratizmuson át a dialektikus gondolkodásmódig, a marxizmus-leninizmus elveinek és eszméinek gyakorlati alkalmazásáig.

Külön kell hangsúlyoznunk a vitakör jelentőségét *az egyéni vállalási rendszerben.* A KISZ KB 1974. áprilisi határozata értelmében a mozgalmi év elején minden egyes KISZ-tag egyéni vállalást köteles tenni, melyeket azután a taggyűlés közösségi megbizatássá emel. A politikai képzési KB-határozat szerint pedig a politikai képzésben való részvétel a KISZ-taggal szemben támasztott alapvető követelmény. Ez a részvétel azonban a politikai képzésnek bármely formáját – tehát az állami oktatást, a párt, a szakszervezeti vagy a Hazafias Népfront oktatását, illetve a KISZ politikai képzésének többi lehetőségét is – jelenti. A legtömegesebben jelentkező „kötelező" egyéni vállalás azért mégis az ifjúsági vitakörökben való részvétel.

Lehetséges, sőt szükséges azonban, hogy a vitakör alkalmat adjon a részvételen túlmenő, a vitakörhöz kapcsolódó egyéni vállalások megtételére. Melyek lehetnek ezek? Csupán példaként lehet itt kiemelni néhány olyat, amely segítheti a propagandista, illetve a kollektíva munkáját. Ilyen lehet esetleg előadás tartása egy adott téma részterületéről. Gondoskodhat egy erre kijelölt részvevő arról, hogy megfelelően történjen a foglalkozás megszervezése, tehát mindenki időben értesüljön annak időpontjáról, legyen szabad helyiség stb. Érdemes kinevezni egy részvevőt arra, hogy minél több szemléltető eszközt, grafikont, filmet, diát stb. szerezzen be, illetve gondoskodjon arról, hogy ezeket használni lehessen, tehát legyen pl. film- vagy diavetítő. Vállalhatják többen is, hogy a feldolgozásra kerülő témákban sajtófigyelői szolgálatot látnak el. Lehet egy felelőse annak, hogy a körnek időben tudomása legyen arról, ha a rádióban vagy a televízióban valamely kiválasztott témához kapcsolódó műsor van; ő megszervezheti azt is, hogy ezen a foglalkozáson legyen rádió vagy televízió, hogy a foglalkozásnak a műsor megnézése, illetve meghallgatása lehessen a kezdete.

Természetesen nem lenne helyes különböző feladatokat csak azért kiötleni, hogy ezzel gazdagítsuk az egyéni vállalások lehetséges választékát. A vitakörhöz kapcsolódóan olyan vállalásoknak kell utat nyitni, melyek teljesítése ténylegesen hozzájárulhat a vitakör újabb és újabb sikereihez.

Lehetségesnek tartjuk, hogy alkalmanként kitágítsuk a vitakor kereteit. Választhat a vitakor olyan témát, amely sokakat érdekelhet a részvevőkön kívül is, ezért szükséges, hogy az alapszervezet egész tagsága foglalkozzon vele. Ne zárkózzunk be ilyenkor a vitakor keretei közé! Nem baj az, ha az ilyen témáról szóló foglalkozáson (ilyen lehet a pártkongresszus vagy KISZ-es kérdések sora, aktuális kulpolitika stb.) nemcsak a kor részvevői, hanem az alapszervezet egész tagsága jelen vannak. Így elkerulhető, hogy egy témát az alapszervezetben tobbszor kelljen feldolgozni.

Fontos tehát a KISZ-en kívuliek bevonása a kor munkájába. Az ifjúsági vitakor nemcsak a KISZ-tagok tomegeinek, hanem a KISZ-en kívülieknek is lehetőséget kell, hogy adjon a politizálásra. A KISZ-vezetőségek rendszerint gondot fordítottak arra, hogy KISZ-en kívüliek is legyenek a vitakor tagjai között. Ők tehát várhatólag az egész képzési év során részt vesznek a munkában. Fontos azonban, hogy az állandó tagokon kívül minden érdeklődő nem KISZ-tag fiatal számára is nyitott legyen a vitakor! Ne zárjuk tehát ki a vitakörökből a tagságon kívülieket! Ha valakit érdekel egyikmásik téma, hadd jojjön el arra a beszélgetésre! Fontos módja lehet ez egyúttal a KISZ-építésnek is, hiszen ezeket a KISZ-en kívülieket így a tagság politizálás kozben ismerheti meg még jobban.

Hangsúlyoznánk külön a propagandistáknak az ún. *visszajelzés* fontosságát a KISZ-vezetőségnek. Az egyéni vállalások – kozossági megbizatások rendszerének alapelve az évenkénti értékelés. A taggyűlés tehát a mozgalmi év végén mérlegre teszi: megfelelően teljesítették-e a KISZ-tagok (egyénenként!) mindazt, amit vállaltak. Ahhoz, hogy ezt a taggyűlés felelősséggel végezhesse el, szükség van a propagandista rendszeres visszajelzésére: ki hogyan dolgozik a vitakorben, kik „morzsolódtak le", kik a legaktívabbak, kik azok, akik „itt is meleg van és az eső sem esik" jeligére ülik végig a foglalkozásokat. Mindamellett hasznos azt is elmondani a vezetőségnek, hogy milyen fejlődés tapasztalható egy-egy részvevőt vagy a kor egészét illetően, milyen volt a kollektív munka stb. Értékelést vár tehát a vezetőség részben az egész kor, részben külon-külon minden tag munkájáról. Egyet ekozben nem szabad elfelejteni: az értékelés nem öncélú dolog, hanem a fiatalok kommunistává való fejlődését kell, hogy megkonnyítse.

Mit várhat a propagandista az alapszervezettől?

A politikai képzési határozat leszögezi, hogy *az ifjúsági vitakorök szervezéséért az alapszervezeti vezetőség a felelős.* A vezetőségnek kellett gondoskodnia arról, hogy kiválasszák a részvevőket, megrendeljék a tananyagokat. A vezetőség gondja, hogy minden tárgyi, technikai feltétel adott legyen a zavartalan munkához.

Helytelen, ha a propagandista kénytelen technikai, szervezési ügyekkel foglalkozni. Minden ilyesmit végezzen el a vezetőség, illetve a vezetőség egyik tagja, vagy más, erre kijelölt KISZ-tag. Néhány helyen körtitkár vagy körbizalmi segíti a propagandista munkáját, s végez minden szervezési feladatot. Helyes lehet ez is, de elképzelhető másfajta megoldás is, a lényeg az, hogy az ilyen dolgokról a vezetőség gondoskodjon, ne szakadjon ez a propagandista nyakába.

A vezetőségnek kell ügyelni arra is, hogy a *propagandista jelen legyen minden konferencián, felkészítésen* stb. A vezetőség felel azért is, hogy minden olyan – rendszerint a területi bizottságok kiadta – módszertani szemléltető és egyéb anyag eljusson a propagandistához, ami könnyítheti munkáját.

Minden lehetséges fórumon hangsúlyoztuk azt az igényt, hogy az alapszervezeti vezetőség az ifjúsági vitakör állandó segítője, támogatója legyen, akire a propagandista gondjaiban mindig számíthat. Lehetetlen összegezni ennek valamennyi lehetséges formáját. Most már csak élni kell vele és minden alkalommal igényelni ezt a segítséget is a vezetőségtől!

A propagandisták felkészítéséről

A KISZ propagandistájának – ahhoz, hogy jól dolgozhasson – rendszerint hosszabb időt kell az ifjúsági munkában eltöltenie. A fiatalok között végzett politikai munka nagyon sok, főleg gyakorlatias, módszerbeli tapasztalatot adhat – olyanokat is, amelyek pótolhatatlanok. Az általános műveltséget, az ideológiai és politikai felkészültséget frissíthetjük, kiegészíthetjük *önképzés* útján. Nem lehet elég sokszor elmondani azt, mennyire fontos a propagandisták munkájához az állandó önképzés. Mégis, ha megnyugtatóan gondoskodni akarunk a propagandisták felkészítéséről, *szervezett politikai, vezetői képzésben* kell őket részesítenünk.

A propagandisták képzésének tartalma, formája, szervezettsége és nyitottsága gyakorlatilag a párt ifjúságpolitikai határozatában megfogalmazott, az ifjúság nevelését érintő munkamegosztást tükrözi: szorosan illeszkedik a párt-, a szakszervezeti, az állami és a társadalmi szervek oktatási, képzési tevékenységéhez. Tudatosan építünk tehát a KISZ-en kívüli képzésben szerezhető ismeretekre, s azok további differenciálására és hasznosítására törekszünk.

A *párt-* és az *állami oktatás* biztosítja a marxizmus-leninizmus alapjaival a megismerkedést, a filozófiai, politikai gazdaságtani képzettség megszerzését, a nemzetközi és magyar munkásmozgalom, valamint a pártpolitika elvi alapjainak megismerését. A *KISZ politikai képzése* (a megyei iskolák speciális tanfolyamai) biztosítja azt, hogy propagandistáink egységes rendszerben megismerjék – a KISZ és a politikai képzés szemszögéből csoportosítva – a pártpolitika alapvető és időszerű kérdéseit; az ifjúságpolitika elvi alapjait és gyakorlatát; az ifjúsági szövetség hivatását, munkáját, időszerű feladatait; valamint azokat a tudnivalókat, amelyek a politikai képzés köreinek, tanfolyamainak eredményes szervezéséhez, irányításához, vezetéséhez szükségesek. Ennek a képzési formának fő feladata a módszertani, pedagógiai felkészítés, a fiatalok körében folyó politikai munka sajátosságainak figyelembevételével.

Propagandistáinkat is beosztjuk a KISZ-vezetők egy-egy mozgalmi évre történő úgynevezett „éves felkészítésébe" – annak érdekében, hogy a KISZ-élet egészéről, az adott év feladatairól áttekintést szerezzenek. A propagandisták alapos felkészülését szolgálják továbbá a propagandista tanácskozások, értekezletek, konferenciák is. Ezeket részben a KISZ különböző szintű bizottságai szervezik, részben pedig a pártbizottságok. Mindkét forma egyaránt azt a célt szolgálja, hogy egy adott (rövidebb) időszak propagandafeladatainak megoldásához segítséget nyújtsanak.

Igyekszünk segítséget adni a propagandista mindennapi munkájához *közvetlen módon* is. *Valamennyi politikai füzet végén rövid módszertani tanácsadó áll.* Ez a kis függelék – természetesen csak ajánló jelleggel – az adott téma módszertanához ad ötleteket, lehetséges megvalósítási formákat.

A foglalkozásra történő felkészülésben és a foglalkozás levezetésében segítségül szolgálhat a vitakör részvevői számára készült *munkafüzet,* hiszen az abban szereplő feladatokat nem csak a foglalkozások előtt vagy után lehet megoldani, hanem a foglalkozáson is, együtt. A foglalkozás végén, az ismeretek rendszerezése és elmélyítése érdekében, a foglalkozás

elején egy vita kiindulópontjainak megteremtése, az ismeretlen vagy nehezebben „emészthető" kérdések felderítése érdekében célszerű megoldatni a részvevőkkel egy szellemi totót, vagy más feladatlapot. A *feladatlapok* egy része az ismeretanyag tényeinek és adatainak az elsajátítását ellenőrzi, lehetőséget ad a propagandistának arra, hogy a kör tagjainak ismeretszintjét lemérhesse. A feladatlapok másik része az ismeretek *rendszerezését* teszi változatossá. Van olyan feladatlap, amely egy-egy témakör lezárásánál a tanult ismeretek alkalmazását segíti elő, azaz *gyakoroltat.* Végül használhatunk olyan feladatlapokat is, amelyek egy-egy foglalkozás *keretéül* szolgálhatnak.

A munkafüzet fő célja az, hogy játékos, könnyed formában gondolkodásra, illetve mélyebb ismeretek megszerzésére ösztönözze a részvevőket. Első része az általános politikai műveltségi szint fejlesztésére alkalmas feladatokat tartalmazza, a társadalmi élet hét fő témaköréből. Második része 41 szellemi totóból áll, az egyes füzetek témájához kapcsoltan.

Megjelentetünk végül *16 db szemléltető táblát* – az egyes témákkal összefüggésben. Ezek akár a teremben kifüggesztve, akár a foglalkozás során közreadva jól színesíthetik, méginkább kézzelfoghatóvá tehetik az adott témát. (A vitaköröknek ajánlott témákat és az azokhoz készült szemléltető táblák jegyzékét a függelékben közöljük.)

Az útmutató, a munkafüzet, az 1–4. sz. politikai füzet és a szemléltető táblák ún. *egységcsomagban* érkeznek. Kettős célunk volt ezzel a csomaggal. Először, hogy a kiemelkedő fontosságú négy kongresszusi témáról szóló füzetet kapja meg az összes propagandista, hiszen ha a vitakör nem is dolgozza fel mindegyiket, a négy közül bármelyik összefoglalóan tartalmazza azokat az aktuális kérdéseket, amelyeket külön füzetekben is megadtunk. Ezeket tehát megfelelően kapcsolni kell a többi témához. Második célunk az volt, hogy a propagandisták ne csak ezt az útmutatót és a szemléltető táblákat kapják meg, hanem a munkafüzeteket is. Jelezve ezzel, hogy véleményünk szerint a részvevők számára készült munkafüzet a propagandisták felkészülésének, egész munkájának is szerves tartozéka kell, hogy legyen.

GYAKORLATI TUDNIVALÓK

A szeptembertől májusig tartó képzési év során rendszeresen legalább 10 foglalkozást kell tartani. Az évkezdés és a foglalkozások pontos időpontját maguk a vitakörök határozzák meg. Mit kell ehhez figyelembe venni? Magától értetődő, hogy a tanintézetekben csak szeptember végén kezdhetik a munkát a vitakörök. Az is természetes, hogy a félévi, illetve az évvégi vizsgák, „nagy" feleltetések időpontjában vagy ritkábban kell foglalkozásokat tartani, vagy egyáltalán nem kell ezekre az időszakokra tervezni. A dolgozói KISZ-szervezeteknél is figyelembe kell venni az idényjellegű munkák vagy más ok miatt az átlagosnál leterheltebb időszakokat. Egyet azonban nem szabad elfelejteni: a határozatok nemcsak a mennyiségi (10 foglalkozás), hanem a minőségi követelményeket is hangsúlyozzák. Az egyik legfontosabb minőségi követelmény a *rendszeresség.* Ennek mértékét és módját mindig az adott vitakörrel együtt (a közvetlenül irányító KISZ-szerv egyetértésével), a helyi viszonyoknak és a részvevők igényeinek megfelelően kell eldönteni.

A képzési év kezdetéig a körök a megadott 41 téma közül legalább hetet választottak ki, illetve rendeltek meg. Ez legalább hét foglalkozás alapanyaga lehet. A decemberben, illetve jövő év márciusában megjelenő 20–24 füzet szolgálhat a további legalább 3 foglalkozás anyagául.

Az ifjúsági vitakör alapvető *módszertani jellemzője a rugalmasság,* – a különböző lehetséges formák, megoldások közötti válogatás – kell, hogy *legyen.* Ezért össze lehet vonni témákat, és így egy foglalkozás anyagának vesszük őket, de ugyanakkor egy témára több foglalkozást is „áldozhatunk". Például: az üzemi demokrácia és a KISZ-érdekképviselet témaköre sok mindent foglal magába. Feldolgozható tehát az első foglalkozáson úgy, hogy a részvevők megbeszélik, értékelik az üzemi demokrácia helyzetét saját intézményükön belül, áttekintést szereznek az MSZMP XI. kongresszusán erről elhangzottakról. A második foglalkozáson az intézmény egyik gazdasági vezetője ad tájékoztatást arról, ők hogyan látják ezt a kérdést. A harmadik foglalkozáson pedig a helyi KISZ-vezetőség egyik tagja beszéli meg a fiatalokkal az üzemi demokrácia KISZ-es vonatkozásait.

A decemberben, illetve jövő év márciusában megjelenő füzeteket először talán olyan szempontból érdemes megnézni, hogy kapcsolhatók-e

azok a már kiválasztott témákhoz. Természetesen az újabb témákból való választás nem a propagandista, hanem a vitakor kollektívájának a joga, hiszen a fő szempont az, mi érdekli legjobban a részvevőket. Ezt az érdeklődést azonban lehet befolyásolni. Ha a propagandista szerint – az alapszervezeti vezetőséggel egybehangzó véleményére támaszkodva – hasznos lenne feldolgozni egy olyan témát, amit a vitakor előzetesen nem választott ki, be lehet „dobni" olyan vitakérdéseket, hogy ezután a részvevők maguk igényeljék a téma pótlólagos felvételét.

A KISZ KB és az IB határozata alapján minden KISZ-szervezetben meg kell szervezni a vitakoroket, így azok a KISZ egész tagságának és a KISZ-en kívülieknek egyaránt képzési lehetőséget adnak. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a vitakorok anyaga mindenutt teljesen egységes, hiszen a munka jellegét, konkrét feladatait és módszereit a részvevők igényeinek és helyzetének megfelelően kell meghatározni. A képzési forma fő célkitűzése, hogy a fiatalok képesek legyenek környezetüket, életük tényeit, egységes világnézet és szemlélet alapján, politikusan megítélni és – ha szükséges – megváltoztatni. Az ehhez szükséges ismereteket olyan korben és módon kell számukra megismerhetővé tenni, ami megfelel tapasztalataiknak, közvetlen környezetüknek. Ezért nem teljesen azonosak az egyetemen, főiskolán, középiskolában és szakmunkásképző intézetben tanuló, illetve az iparban és a mezőgazdaságban dolgozó fiatalok részére szervezett vitakorok. A különbség alapvetően a vitakor jellegében és a speciális, csak egy-egy ifjúsági rétegnek ajánlott témákban tükröződik.

Az *iparban dolgozó fiatalok* körében az ifjúsági vitakorok témáit, illetve a politikai képzés feladatait döntően befolyásolja, hogy az adott munkahelyen milyen színvonalú a fiatalok elméleti-politikai felkészültsége, képzettsége. A központi témajegyzékben több olyan kérdés szerepel, mely konkrétan a munkásosztályra vonatkozó ismereteket dolgozza fel. Ezek megvitatása az üzemi KISZ-szervezetekben tehát elsődleges feladat. Ilyen téma például a munkásosztály vezető szerepe a szocializmusban; a munkásfiatalok továbbképzésének és továbbtanulásának időszerű kérdései stb. A dolgozó fiatalok körében szervezett vitakorok egy részénél (különösen azoknál az alapszervezeteknél, amelyeknek tagjai alacsony szintű politikai felkészültséggel rendelkeznek) kiemelt feladat a politikai alapfogalmak, az alapvető társadalmi-politikai intézmények megismertetése, ezek rendszerbe helyezése.

A *mezőgazdasági üzemekben* a vitakorok szervezésekor figyelembe kell venni az ifjúság e rétegének lényeges sajátosságát, hogy a falun élő

fiatalok aránylag kis számban vesznek részt a párt, a szakszervezet vagy a Hazafias Népfront által szervezett oktatásban. A falusi fiatalokat a mezőgazdaság társadalmi szerepének és súlyának megismerését elősegítő, a mezőgazdasági munka fokozódó anyagi és erkolcsi elismerését bizonyító, a nagyüzemi gazdálkodást és előnyeit magyarázó foglalkozások segíthetik hozzá a leghatásosabban a rendszeres politizálás igényének kialakulásához, az egyre inkább bővülő és egyre mélyebbé váló politikai ismeretek megszerzésének igényléséhez.

A középiskolákban és a *szakmunkásképző intézetekben* a vitakör fő feladata – az iskolában folyó oktató-nevelő munkához kapcsolódva – a fiatalok világnézetének formálása, a megtanult elméleti anyagnak a mindennapi politikai gyakorlathoz való kapcsolása, a fogalmak, folyamatok és események magyarázása, tisztázása. Mindezt olyan módszerekkel kell megvalósítani, amelyek aktív politizálásra, önképzésre, vitára nevelnek. Lényeges a tanulókat kozvetlenül is érintő kérdések megvitatása (pl. a pályaválasztás, a szakmai, politikai elhivatottság stb).

Az *egyetemisták* és a *főiskolások* marxista-leninista oktatásban részesülnek. A részükre szervezett vitakoroknek tehát elsősorban a megszerzett ismeretek gyakorlattá tételét, illetve a tananyagon túlmenő politikai tudásszint megszerzését kell szolgálniuk.

A gyakorlati tudnivalók ismertetésével immár végére jutottunk útmutatónk első részének. A politikai célkitűzések és elvek után most a kovetkezőkben tekintsük át mindazokat a pedagógiai elveket és módszereket, amelyek ismerete elengedhetetlenül szükséges, hogy az ifjúsági vitakoroket vezető propagandistáink sikeresen tevékenykedhessenek.

PEDAGÓGIAI ELVEK ÉS MÓDSZEREK

Valamennyien tisztában vagyunk azzal, hogy a propagandista tevékenysége nem kis áldozatot jelentő munka, politikus felkészültséget, alapos körültekintést, pedagógiai érzékenységet igényel. Sajátos körülmény esetünkben még az is, hogy ifjúságpolitikai feladatról van szó. Ennek optimális pedagógiai és módszertani megoldásához szeretnénk a további lapokon néhány általános tanácsot adni. Útmutatónk természetesen az egyéni és helyi, meg a témákból adódó sajátos problémák mindegyikére nem adhat választ, ezért egyúttal figyelmeztetnénk a további pedagógiai önképzés feltétlen szükségességére.

TUDATOS MEGGYŐZŐ MUNKA – POLITIKUS FELKÉSZÍTÉS

A világnézeti nevelés jelentőségéről

A nevelés, az oktatás, a képzés minden korban és mindenütt ideológiai-politikai előjellel történt, akár bevallották ezt, akár nem. Kiváltképp áll ez a *képzésre*, amely pedagógiai fogalmon általában a nevelés irányultságát értjük. A nevelésnek nemcsak általában kell felkészítenie az életre, hanem meghatározott feladatokra, hivatásokra – a társadalmi szükségleteknek és az egyéni képességeknek, érdeklődésnek megfelelően. Ifjúsági szövetségünk büszkén vállalja nevelésének politikai irányultságát.

A mi embereszményünk a *sokoldalúan fejlett kommunista ember*, aki magas fokon és arányosan kiképzett értelmi-érzelmi-akarati-testi erőinek cselekvő, gyakorlati harmóniáját képes megvalósítani. A szocialista pedagógia központi feladatai közé tehát a kommunista személyiségjegyek kialakítása kerül: megfelelő módszertani kulturáltsággal a magas színvonalú általános műveltség, a marxista világnézet tudatosítása, és a fejlett, önálló gondolkodás formálása. E feladatok szoros kölcsönhatásban vannak egymással. Csak a való világ tényeit, jelenségeit, fejlődés- és mozgástörvényeit tükröző tudományos ismeretek elsajátításával fejlődhetnek a fiatalok értelmi képességei, alakulhat ki műveltségük. A világ beható megismerésével gyarapodó értelmi képességek ugyanakkor lehetővé teszik, hogy a fiatalok a valóság dialektikus birtokbavételében továbbhatoljanak, egyre mélyebben tudatosuljanak bennük a világ lényegi összefüggései, kialakuljon világnézetük. Következésképp: *a propagandistának a világ minden jelenségéhez a világnézetformáló pedagógus tudatával kell nyúlnia.* Nem véletlenül beszél a szakirodalom mostanság a nevelés és az oktatás integrációjáról.

A *világnézet* – köztudottan – nem csupán elvont, elméleti, hanem az emberek cselekvésének vezérfonalaként *gyakorlati jelentőségű* is. Képletesen szólva: a világnézet nem ünneplő ruha, amelyet csak különleges alkalmakkor vesz fel az ember, hanem jellemző belső tartozék. Az ifjúság eszmei-világnézeti arculatának formálása ezért *legfontosabb társadalmi feladataink egyike.* Szocialista viszonyaink között kedvező a helyzet a fiatalok világnézetének kialakulásához: a különböző állami és társadalmi szervezetek tevékenysége, a szocialista világrendszer ideológiai, politikai, gazdasági, tudományos és kulturális eredményei, a nemzetközi munkásmoz-

galom sikerei pozitív irányba befolyásolják a felnövekvő nemzedék látásmódját. Így javarészük gondolkodását, felfogását a marxista világszemlélet hatja át. A fiatalság körében egyre inkább nő a társadalmi-közéleti kérdések, problémák iránti érdeklődés, a politikai aktivitás, ezzel együtt a cselekvés igénye. A fiatalok mindjobban mentesek a vallásos, a kispolgári ideológia hatásaitól, észrevehető fejlődés tapasztalható a szocialista erkölcs, a kozosségi magatartás és a munka területén is.

Azonban a pozitív tényezőkkel együtt, sőt gyakran elválaszthatatlanul osszefonódva azokkal, jelentkeznek a világnézeti fejlődést rossz mederbe terelő hatások is. Érezhető fiataljainknál a múlt eszmei maradványainak, a „kettős nevelésnek" és a kapitalista fellazításnak, valamint a szocialista fejlődésunk időleges ellentmondásaiból fakadó visszahúzó erőknek, így a felélénkult individualista érvényesülés túlzásainak, esetenként a vallásosságnak, a nacionalizmusnak és a világnézeti közömbösségnek a negatív befolyása is. Ne áltassuk magunkat: a fiatalok világszemlélete és műveltsége tobb tekintetben még elmarad a társadalmi követelményektől. A világnézeti nevelés fontossága és aktualitása tehát nyilvánvaló. Alapja kell, hogy legyen annak is, ahogy mostani egységes politikai képzési rendszerunkben mind nagyobb hangsúlyt kap a politikai gyakorlatra való felkészítés. Elvi-ideológiai felvértezettség nélkul ugyanis felelőtlenség politizálni.

A definíció nyilván kozismert: a világnézet *a világról alkotott általános nézetek, elképzelések osszessége, elgondolás az ember helyéről a világban, az embernek a természethez és a társadalomhoz fűződő viszonyáról; értelmi, érzelmi és akarati állásfoglalás a kornyező valósággal kapcsolatban.* Vagyis: nemcsak a világ egyszerű mechanikus tudomásulvétele, hanem annak *értékelése,* a meglevő viszonyok igenlése vagy tagadása, támogatása vagy támadása, tehát egyfajta értékrend is a világról. Így, amikor valaki világnézeti kérdésekben véleményt nyilvánít, nemcsak a rajta kívül levő valóságról alkot véleményt, hanem *egyúttal onmagáról is vallomást fogalmaz,* megmutatja a világhoz fűződő viszonyát. A világnézet kinyilvánítása nem egyszerű, hűvos gondolatkozlés, hanem amennyiben igazán saját, *mély meggyőződés kifejezése is,* amellyel *egyutt jar az agitatív szándék:* másokkal is elfogadtatni álláspontunkat.

Az osztonosségtől a tudatosságig

A világnézeti kérdések egyéni tisztázásában, az ösztonosségtől a tudatosságig való felemelkedésben mindenkor nagy szerepe van a külső, tudatos

ráhatásnak. Határozott – kiváltképp haladó – világnézet manapság is elképzelhetetlen a célirányos nevelő tevékenységet követő, viszonylag széles körű műveltség és tájékozottság nélkül. Például a békés egymás mellett élés kérdéseit helyesen értelmezni csak az tudja, aki eligazodik a nemzetközi élet ideológiai folyamataiban, aki ismeri azokat az elvi összefüggéseket, törvényszerűségeket, amelyek kijelölik a különböző rendszerű államok egymáshoz való viszonyát. A szocializmus építését jelentő bonyolult gazdasági, politikai és kulturális feladatokat is csak az képes megérteni, aki ismeri a társadalmi fejlődés törvényeit és azokat a feltételeket, amelyek között a szocialista társadalom kibontakozása végbemegy.

Hangsúlyoznunk kell ezt a tényt, mert az emberek hajlamosak az eszmei-világnézeti problémákat úgy kezelni, mintha mindenki „született filozófus" lenne, mintha a világnézeti formálódás nem igényelne tudatos ráhatást. Mintha tudományos felkészültség nélkül is mindenki jogosult volna arra, hogy világnézeti kérdésekben önálló véleményt formáljon. Világnézete természetesen mindenkinek van, még annak is, aki ezt tagadja, de a köznapi gondolkodásban akaratlanul kialakuló, rendszertelen és érzelmi elemekkel átszőtt világnézetet nem tekinthetjük a világ lényegét valóságosan kifejező eszmerendszernek. Az *ösztönös világnézet* általában *következetlen és eklektikus,* híjával van az egységnek, mind elméleti, mind formai tekintetben.

Szocialista társadalmunk világnézete, *a dialektikus és történelmi materializmus* viszont *konzekvensen tudományos világnézet,* amely a tudományok eredményeit a legmesszebbmenően figyelembe véve ad választ a világnézet alapvető kérdéseire. E szemléletmód magunkévá tétele csakis a tudományos ismeretek feldolgozásával, vagyis *tanulással, képzéssel* lehetséges. Ezért van az, hogy a kommunista pártok megkövetelik tagjaiktól ismereteik állandó gyarapítását, a marxista elmélet alapos elsajátítását, s gondoskodnak arról, hogy a párton kívüli dolgozók is folytonosan bővítsék ismereteiket. Ezért tartja a KISZ is tevékenységének homlokterében az eszmei-világnézeti-politikai képzés ügyét, hogy az hatékonyan kapcsolódjon a párt ideológiai munkájához, az ifjúsági szövetség politikai tevékenységéhez, a szervezeti élet fejlesztéséhez, a kommunista, politikai jelleg erősítéséhez.

A világnézet formálása bonyolult és sokrétű folyamat, amelynek egyaránt kell hatnia az értelemre, az érzelemre és az akaratra. A kommunista világnézeti nevelés nemcsak azt jelenti, hogy a fiatalokkal az ismeretek bizonyos mennyiségét elsajátíttatjuk. *A tudás még nem világnézet!* Az ismeretek birtokbavétele a tudományos életfelfogás kialakításának csak a

fundamentuma. A racionális látásmód elsajátításának *meggyőződéssé kell mélyülnie.* A meggyőződést az értelem és az érzelem egysége élteti. Meggyőződés esetén az egyénben határozott érzelmi viszony alakul ki saját cselekedeteihez, s tudatos magatartási motívumok, normák formálódnak ki benne. A meggyőződés az igazság értelmi felismerése mellett megköveteli tehát az érzelmi elfogadást, az azonosulást, amelynek aztán jeles funkciója van a meggyőződés alapján történő cselekvéseknél. Következésképp: *nem elég a meggyőzésben a megértés,* de *még az elfogadás sem, a döntő elem a cselekvés,* akár *munkáról, akár magatartásról van szó – mert ebben realizálódik a kitűzött cél.*

Az ember nem magáért a tudás kedvéért szerzi ismereteit, hanem azért, hogy azokat fel is használja. Marxistának lenni – figyelmeztetnek bennünket a marxizmus legkiválóbb képviselői – nem annyit jelent, mint marxista frázisokat hangoztatni, marxista szövegeket könyv nélkül elmondani, hanem *marxista módon élni és cselekedni.* A marxista világnézeti nevelésnek az a programja, hogy a kommunizmusért folytatott harc célkitűzéseit és feladatait minden egyes emberrel megismertesse, személyes meggyőződésévé tegye, s a nép javára végzett tényleges tevékenységgé alakítsa át.

Helytelen a világnézeti nevelést a politikai neveléssel azonosítani. A *politikai nevelés* és agitáció fontos, de *nem meríti ki a világnézeti formálás egészét.* A politikai életnek, pártunk ideológiai és gyakorlati munkájának figyelemmel kísérése, valamint a társadalom és az ifjúsági mozgalom tevékenységében való aktív részvétel, nagymértékben elősegíti a fiatalok materialista társadalomszemléletének kialakulását. A mindennapos politikai tájékozódással, az újságolvasás természetes igénnyé tételével, a bel- és külpolitikai események számontartásával, az elméleti folyóiratok, hetilapok tanulmányainak, cikkeinek feldolgozásával a fiatalok a társadalmi élet alaposabb ismeretére tehetnek szert, elkerülhetik a történtek sematikus felfogását, a hamis modernizálást, könnyebben eljuthatnak a társadalom mozgástörvényeinek megértéséhez. Sőt: kialakulhat bennük a tevőleges munka- és áldozatvállalás, a társadalom továbbfejlesztésének igénye is. A politikai nevelés tehát fontos tényezője a világnézeti nevelésnek, azonban *súlyos egyoldalúsághoz vezetne,* ha *a világnézet kialakítását kizárólag csak a politikai nevelés kapcsán akarnánk megoldani.*

A világnézeti nevelés lényegének meghamisításához vezet az is, ha elszakítjuk a nevelés többi feladatától. A nevelés *egységes, komplex folyamat.* A dialektikus materialista világnézet formálása szocialista pedagógi-

ánknak nem kulonálló célkitűzése, hanem kozponti, szintetizáló elve. A marxista világkép kialakítására való torekvésnek *at kell hatnia a nevelómunka egészét,* minden nevelési teruletnek hozzá kell járulnia a dialektikus materialista felfogás fejlesztéséhez, megszilárdításához.

Az *értelmi nevelés* az egységes nevelési folyamatnak azt a – Marx által is első helyen említett - oldalát képezi, amely a természetről és társadalomról szóló ismeretek feldolgozása útján az értelmi képességek rendszeres fejlesztését végzi. Ez igen fontos tényező az ifjúsági vitakorok munkájának szempontjából. A KISZ-korosztályú fiatalok már meglehetős élettapasztalattal rendelkeznek. Ez, az általában még feluletes tapasztalás azonban nem elegendő a valóság tudományos igényű, rendszerezett elemzésehez, a kellő elvonatkoztatáshoz és általánosításhoz, egyszóval a szilárd világnézet kialakításának formai feltételeihez. Ezért nekünk politikai képzésunk keretében is szorgalmaznunk kell az ok-okozati összefuggések, a torvényszerűségek feltárását, az absztrakt gondolkodás képességének kimüvelését. Az osztonosség, ha nincs alátámasztva az objektív torvényszerűségek biztos ismeretével, csak megbízhatatlan motivációt jelent a világnézetben.

Az ifjúság egy része azért kerulhet esetenként érzelmileg is a szocializmustól idegen eszmék, koncepciók befolyása alá, mert nincs biztos, átfogó képe a világ egészéről. Zavaros, kuszált élettapasztalatai alapján felfoghatatlan marad számára a társadalmi folyamat, a haladás, az egyes politikai események lényege. Képtelen arra, hogy ismereteit, észleléseit összegezze, azokkal szinkronban levő pozitív magatartási elveket alakítson ki magának. Mindenfajta oktatás-nevelés-képzés alapkovetelménye tehát, hogy *ne elégedjen meg az események egyszerű közlésével,* hanem úgy kozvetítse az ismereteket, hogy a fiatalok tájékozódni tudjanak a történések látszólagos osszevisszaságában, fel tudják lelni a változó felszín alatti a valóságos mozgató erőket, fejlesztő hatást gyakoroljon értelmi, politikai képességeikre.

A politikai gyakorlatra való felkészítés

A korszerű politikai képzés az anyag problematikus jellegű kimunkálását koveteli meg. A propagandista nem teheti meg, hogy egyszerűen kozli a fiatalokkal a végső letisztult tudományos megfogalmazásokat, az egyes belvagy kulpolitikai események tényeit, kovetkezményeit, hanem be kell mu-

tatni, ahogyan Herzen mondta, „az igazság embriológiáját", fényt kell villantani arra az útra is, amelyen kiformálódott az igazság. Az ismeretek ily módon hitelesebbé, bizonyítottabbá válnak a fiatalok szemében. Az ellentmondásokat is feltáró okfejtés jóval magasabb fokú intellektuális együttműködést, aktivitást és egyúttal érzelmi hatást biztosít, mint a csak kész következtetések leszögezése.

Külön figyeljünk rá: nemcsak visszafelé lehet és kell nyúlni az időben a jelent értelmezve, hanem a jövőhöz is fordulni kell. Figyelembe kell venni azokat az új változásokat, holnap várható eseményeket, problémákat is a fogalmak tisztázásakor, amelyek most bontakoznak ki, amelyeket a történelem a jelenlegi időszakban produkál, amelyekkel a tudomány e pillanatban birkózik, de távlatokkal bírnak. *A marxista világszemlélet fölénye éppen abban áll, hogy tételei nem a társadalom és a tudomány egy adott szintjéhez kényszerülnek tapadni, hanem magukba tudják foglalni, fel képesek dolgozni a társadalmi és tudományos haladás újabb és újabb eredményeit is.* Az általunk hirdetett haladó világnézetnek ez döntő ismérve.

Lenin fejtette ki egyik emlékezetes beszédében a komszomolistáknak, hogy a marxizmust nem szabad bemagolni, a marxizmust meg kell érteni. Semmit sem ér az olyan ifjúsági vezető – hangoztatta –, aki betéve fújja a politikai brosúrákat, de nem tudja azok tanítását alkalmazni a gyakorlatban. „Ha a kommunistának – mondotta ekkor Lenin – a készen kapott következtetések alapján eszébe jutna kérkedni kommunista mivoltával, anélkül, hogy rendkívül komoly, nehéz és nagy munkát végezne, anélkül, hogy kiismerné magát a tényekben, amelyeket kötelessége bíráló szemmel nézni – az ilyen kommunista igen sajnálatra méltó volna." Az elméleti-politikai tanulásról adott lenini elemzés megerősíti azt az általános tapasztalatot, hogy az ismeretszerzés nagyon kemény munkát jelent. Valamit elsajátítani, megtanulni annyi, mint megérteni azt, kapcsolatba hozni a korábban szerzett ismeretekkel, emlékezetbe vésni és felidézni, azaz: helyesen használni.

Legyen a legfőbb cél minden propagandista előtt, hogy holmi mechanikus bemagolás helyett tanítsuk meg gondolkodni, politizálni a fiatalokat; hogy tudjanak következtetni, hogy megtalálják a tanultak és az élet jelenségei között az összefüggéseket. Sohase tévesszük szem elől, hogy a KISZ-ben folyó minden tevékenység célja végső soron a fiatalok *kommunista jellemének az alakítása, formálása.* Ha az ifjúsági mozgalom hőseivel ismerkedünk, azért ismerkedünk, hogy hozzájuk hasonlókká váljunk. Ha a

Szovjetunió ötéves tervéről szerzünk ismereteket, nem azért tesszük, hogy nőjön a lexikális tudásunk és betéve tudjuk az összes tervszámot, hanem azért, hogy érzékelhessük a szocialista rendszer magasabbrendűségét, amely a világ egyik legelmaradottabb országát a világ legfejlettebb, leghatalmasabb országai közé emelte. Tudjuk és lássuk, hogy ez a rendszer jobb, korszerűbb, eredményesebb, mint a kapitalista, tehát érdemes nekünk is harcolni érte, érdemes a Szovjetuniót követni, a szocializmus útját járni.

Azt kell elérnünk, hogy a fiatalok a nevek, adatok és tézisek bemagolása helyett megtanuljanak *önállóan,* a saját fejükkel, politikusan gondolkodni. Tudjanak a helyes elvekből következtetni a gyakorlatra, s fordítva: tudjanak a gyakorlatból levonni megfelelő elvi következtetéseket. Ne csak értsék, amit tanulnak, hanem tudják azt is, hogy miként kell azt az életben felhasználni. Az állami iskolai tantervi utasítások mindegyike általában kiemeli az egyes tárgyak képességfejlesztő jellegét, mi is ezt tesszük, csak a hangsúlyt a jelzőn is megnyomjuk: politikai képességfejlesztésről van itt szó. Idézzük ismét Lenint: „A marxizmus nem dogma, hanem a cselekvés vezérfonala."

KÉPZÉS ÉS NEVELÉS – KÖZÖSSÉGBEN

Ismerjük meg egymást; sajátos közösség

A kommunista embertípus *közösségi* ember, aki természetszerűen hangolja össze egyéni törekvéseit a kollektíva célkitűzéseivel, felelősséget érez és áldozatot is vállal a közösségért; együtt tervezi, szervezi és végzi a munkát társaival; betartja a szocialista erkölcs és együttélés normáit; harcol a közösséggel szembeni megnyilvánulások ellen; közösséghez tartozása mintegy életszükséglete. Mihail Szvetlov, a költő írta le egyszer, hogy egyetlen szó sem fejezi ki olyan tökéletesen az „én"-t, mint a „mi". Közösségi emberré azonban csak közösségben nevelődik az ember. Legyen bár szó családról, munkahelyről, társadalmi szervezetről, a közösségi jellemvonások a kollektíva életének mindennapos gyakorlatában alakulnak ki.

És ehhez még hozzátehetjük: szociálpszichológiai vizsgálatok kimutatták fiataljaink jellemzőjeként az igényt a kollektív dinamikus életre, az emberi kapcsolatokra. A mai fiatal sajátja, hogy kapcsolódni óhajt, s harmonikus együttműködésre vágyik.

Ifjúsági vitaköreinkben többnyire egymást ismerő fiatalok verbuválódnak össze, egy vagy néhány alapszervezetből kerülnek ki a részvevők. Össze kell, hogy tartsa őket a tanulási vágy, és nem utolsósorban az, hogy többnyire tagjai a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetségnek. Továbbá: együttlétük nem feltétlen korlátozódik csupán a képzés évente mintegy tíz foglalkozására. Éppen a közösség fejlettségének fokát mutatja az is, ha a foglalkozásokon kívül is találkoznak a fiatalok kollektív múzeum-, színház- vagy üzemlátogatáson. A közösségformálás praktikus célja éppen az: *olyan kollektívát összekovácsolni, amelyben eredményesebb és élvezetesebb lesz az ismeretszerzés, a politizálás,* a részvevők a későbbiekben is igénylik egymás társaságát, egymásért kiállnak más fórumokon is, s igénylik a szocialista-kommunista társadalom logikáját, a kollektivizmust. Ez utóbbi analógiájára mondhatja a szakirodalom – a mi politikai képzésünkre is helytállóan –, hogy *a kommunista nevelés logikája pedig a közösségben való nevelés.*

A közösség katalizátoraként

A propagandista tehát mint közösséggel dolgozzon a vitakör fiataljaival. A kollektíva – megfelelő vezetésével – serkentője lehet a tanulásnak is. Ha a fiatalok legyőzik egymás előtt esetleges félszegségüket, akkor kialakulhat egy olyan légkör, amelyben a vélemények kölcsönös kicserélésével, nemegyszer parázs vitával nagy lehetőség adódik a gondolatok tisztázására, az ismeretek elsajátítására és elmélyítésére.

Ne hagyjuk azonban figyelmen kívül, hogy közösségünk *egyénekből áll,* életkorban és intellektuális-műveltségi szintben sokszor erősen különböző fiatalokból. Olyannak kell tehát lennie a kollektívának, hogy magával vigye a gyengébb felkészültségűeket is, akikkel szemben a propagandista részéről különösen megértő *pedagógiai tapintatra* van szükség. Sajátos bánásmódot igényelnek egyébként az aktív, rátermett fiatalok is, óvakodjunk egy esetleges „sztárkultusz" kialakulásától. És ne feledkezzünk el arról, hogy a szocialista pedagógiában *a közösségi elv elválaszthatatlan az egyéni bánásmód elvétől.*

A közösség dinamikáját elsődlegesen belső feltételei szabják meg. A propagandista tehát mint maga is a kozosség egy sajátos funkcióját betoltő tagja, inkább csak *katalizátor* gyanánt gyorsíthatja, lassíthatja, elősegítheti és terelheti a haladás menetét, az igazi „motor" azonban a belső feltételek alakulása, az esetleges ellentmondások rendeződése. Soha nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy egy kozosség végső soron onmaga teremti meg szakadatlan fejlődésének, előbbre lépésének kozvetlen lehetőségeit.

A kozösséggé alakulásnak kezdeti periódusát Makarenkó *szervezési időszaknak* nevezte. Ennek lényege roviden: a kozosség normális funkcionálásához szükséges *objektív és szubjektív feltételek létrehozása.* A megfelelő lehetőségek kialakítása tobbnyire *két szakaszban* történik.

Az *első szakasz* a fiatalokkal való együttes megismerkedésig, tulajdonképpen az első foglalkozásig tart. Ennek az időszaknak a funkciója a nevelőmunka tárgyi és személyi feltételeinek rendezésében áll; nyilván ez a politikai képzést kezdeményező és szervező KISZ-bizottság illetékeseinek feladata, azonban nem árt, ha a propagandista is segítséget nyújt, részt vesz az előkészületi munkában. Amíg azonban ez részéről segítségnyújtás, mondjuk szívesség, addig a propagandista másik feladata – ha lehet így kifejezni – kotelessége, hogy ebben az időszakban kulonbozó úton-módon igyekezzék megismerni „hallgatóit", tanulmányozza esetleges káderanyagukat, beszélgessen KISZ-titkárukkal, ha van rá módja, személyesen magukkal a fiatalokkal. Ez az előzetes informálódás igen komoly segítséget adhat további nevelőmunkájában.

A szervezési periódus *második szakasza* maga az első foglalkozás. A közösségalakítás már ezen az első foglalkozáson megindul, mégpedig rogtón az első percben. A korülmények újszerűsége, a pillanatnyi megilletődottség lehetővé teszi, hogy azonnal munkához lássunk. A határozott, gyakorlottságot mutató aktív magatartás láttán, az esetleges negatív erők máris bizonytalanná válhatnak, vagy egyáltalán nem bírnak kibontakozni, ugyanakkor a még félszeg társaságot, rendszertelen, tapogatózó társkeresésével és szerveződési próbálkozásaival a számunkra kívánatos útra terelhet jük.

A fiataloknak már az első percekben azt kell megérezniük, hogy egy közös céltól meghatározott, kozosen tevékenykedő kollektíva tagjai lettek. Tudatosítani kell, hogy a közös cél megvalósítására – a politikai gyakorlatra való felkészülésre – létrehozott formát kozossági magatartással kell

megtölteni, a minél magasabb szint elérése érdekében tudatosan együtt kell működniük, egymáshoz való viszonyukat, emberi magatartásukat értelmi és érzelmi egybehangoltságnak kell jellemeznie.

Ne sajnáljunk hát az első alkalommal időt fordítani ezekre a problémákra. Mindenekelőtt a kölcsönös megismerkedés, a bemutatkozás fontos. Először a propagandista mutasson példát néhány őszinte, szellemes, önmagát jellemző és bemutató mondattal. Ezek után azonban a fiataloknál se elégedjünk meg holmi sematikus bemutatkozással, ha másképp nem megy, kérdezzünk rá, esetleg adjunk előre külön szempontokat. Például: eddig milyen területen végeztél KISZ-munkát, mi volt a KISZ-szel kapcsolatos legnagyobb élményed, mi a kedvenc szórakozásod; mit olvastál legutoljára stb. Igen lényeges mozzanat, hogy a propagandista és a fiatalok már az első órákban közelebbről megismerjék egymást, s ezzel mintegy megadják az első lökést a közösség formálódásához.

Ezt segítheti elő az is, hogy ha az első alkalommal némileg törődünk az ülésrenddel, és ezzel kapcsolatban bizonyos rendszabályokat vezetünk be. Hatékony módszer, ha már ekkor valami önkormányzatféle kialakítását is sugalljuk, és mihamarabb megválasztatjuk a körfelelőst.

A továbbiakban pedig az a teendőnk, hogy kellő fokozatossággal emeljük a tanulmányi munka mennyiségét és minőségét. Adjunk újabb és újabb elméleti és gyakorlati feladatokat az egész közösségnek, kisebb csoportjainak és egyes személyeinek egyaránt. Például: az egész kör vállalja, hogy megnéz egy, a következő témához kapcsolódó filmet; néhányan, akik egyébként mondjuk barátok vagy munkatársak, jelentkeznek, hogy szemléltetőeszközöket fognak készíteni; az egyik fiatal pedig vállalja, hogy az ajánlott irodalomból feldolgoz egy művet és arról beszámol.

A feladatok sikeres teljesítése során megkezdődik a kollektíva pozitív irányú belső átrétegződése, „egyik aktivista a másik után a mi pártunkra áll" – hogy Makarenkó megállapítását idézzük. Úgy fejezhetnénk ki képletesen, hogy *a kollektíva egyes tagjai arcot kapnak.* Az első szakasz spontán, szinte öntudatlan közössége egységekre bomlik, megnő azoknak a száma, akik belsőleg is többé-kevésbé azonosulnak szándékainkkal. Kifejlődik egy mag, amelyre mindig számíthatunk, és a továbbiakban ő körülöttük rajzolódnak ki azok a koncentrikus körök, amelyeken a később csatlakozók helyezkednek el.

A propagandista nyugodtan támaszkodjon a pozitív karakterű fiatalok segítségére, a vitakör vezető aktíváinak buzgalmára. Ők vállalják az óhatatlanul jelentkező konfliktusok, egyéni összezördülések rendezését;

ők segítsék a gyengébben tanulók munkáját, akikben talán már az a kérdés is felvetődött, hogy egyáltalán járjanak-e tovább a foglalkozásokra. Mindenképp igyekezni kell, hogy az esetleges „lemorzsolódást" megakadályozzuk! Ezért a közösség alakuló életének összes lényeges kérdésében hallassa szavát a kollektíva minden egyes tagja. Tegye ki magát a közösség erőpróbáknak: készüljenek teljes erőbevetéssel a foglalkozásokra, tartsanak rövid bel- és külpolitikai beszámolót, szervezzenek az anyagból szellemi vetélkedőt, egyesek vállalkozzanak foglalkozásrészek levezetésére stb. A propagandistának „le kell terhelnie" a kor tagjait, hogy mérni tudja erőbevetésüket, a politikai képzés során végzett munkájuk mennyiségét, minőségét és becsületességét. A propagandista ne rejtse véka alá véleményét, amikor csak lehetőség van rá, értékelje a közösség és az egyes személyek teljesítményét egyaránt!

A PROPAGANDISTA SZEMÉLYISÉGE ÉS MUNKÁJA – PEDAGÓGUSKÉNT

A propagandista cselekvő felelősségéről

A KISZ-propagandisták az ifjúsági szövetség politikai képzésének változatlan „kulcsemberei," „motorjai" – szóltunk már erről politikai szempontból. A fiatalok nem valami felsőbbrendű oktatót, hanem egyenrangú segítőtársat szeretnének látni bennük, még akkor is, ha a propagandista képzettebb náluk, ha szellemi fölénye kétségtelen. Ha az aktivista elkötelezettsége igaz, emberi tartása és személyiségjellemzői tiszteletre méltóak és rokonszenvesek, akkor a fiatalok számára mintává válik. Azaz: a propagandista felismerten vagy be nem vallottan is – a foglalkozás szinte minden mozzanatával – követett példakép lesz. A példakép pedig a politikai dolgokban is mérvadó, szava meghatározó, magatartása orientáló.

KISZ-propagandistának – tágabb értelemben – nemcsak az alapfokú tömegpolitikai képzési formák előadóit, vitavezetőit nevezzük. Mindazok, akik vállalják a KISZ célkitűzéseit és az abból adódó feladatokat, akik tesznek azért valamit, hogy a fiatalok világnézete marxistává formálódjon, hogy társadalmi céljainkat elfogadják és tetteikben törekedjenek azok elérésére – szélesebb értelemben valamennyien a mi propagandistáink. A mozgalom gyakorlatában ez a definíció persze így nem használható – nagyon is általános jellege miatt. Viszont pontos megfogalmazást adott a politikai képzésről szóló KISZ KB határozata: *propagandistának tekintjük*

az ifjúsági vitakörök vezetőit, a KISZ-aktivisták köreinek előadóit, vitavezetőit, a vezetőképzés különböző szintjein működő oktatókat, foglalkozásvezetőket, és mindazokat, akik az ifjúsági szövetség politikai képzésének irányításával, szervezésével foglalkoznak.

A KISZ propagandistái korukat tekintve lehetnek fiatalok és idősek is. Lehetnek tagjai az ifjúsági szövetségnek, de lehetnek KISZ-en kívüliek is. Örülünk annak, hogy a pártszervezetek tagjai segítik munkánkat, de szívesen látjuk közöttük a párton kívüli gazdasági, állami vezetőket és beosztottakat is, mindenkit tehát, aki elfogadja alapvető követelményünket: a KISZ propagandistájának tevékenysége az ifjúsági szövetség *politikai munkájának szerves és fontos része,* s nekik eszerint kell cselekedniük.

Mindenféle munka *követelményt* állít az ember elé. A célok és a feladatok ismeretét, a végrehajtás módszereinek biztos tudását és meghatározott személyi tulajdonságokat. Az anyag az értő ember kezében engedelmes szolga. Az ember nem az. Ne is legyen! Az értők, a mesterek itt nemcsak az ideológia eszmerendszerével gazdálkodnak, a politikai munkába be kell vetni a logika és a lélektan eszközeit, a személyiség vonzerejét, az észt és a szívet egyszerre. A követelmények tehát nagyon *összetettek,* teljesítésük egész embert kíván.

A KISZ propagandistájának így – többek között – számításba kell vennie azt a körülményt, hogy ebben a mozgalmi-politikai képzésben való részvétel önkéntes, s hogy az adott képzési formák viszonylag tartós, kiscsoportos kollektívái mind megannyi „intim" közeg, amelyekre az emberi mikrostruktúrák sajátos lélektani vonásai jellemzőek. Nem feledkezhetünk meg továbbá arról sem, hogy a szocialista fejlődés intenzív szakaszában mind bonyolultabb, mind többrétű elemzést igénylő kérdéseket vet fel az élet, nem szólva azokról a követelményekről, melyeket a nemzetközi osztályharc növekvő fontosságú ideológiai frontja állít elénk. S még valami: azok a propagandisták, akiknek elvárható személyiségjegyeiről az alábbiakban szó lesz, ifjúsági közegben fognak dolgozni. Eleve tekintetbe kell tehát venni, s konstruktív irányba kell, hogy tudják terelni fiatalságunk életkori sajátosságaiból adódó dinamizmusát, kritikus alapállását, olykori türelmetlenségét; hogy e friss energiákat a társadalmunk fejlődését gátló tényezők leküzdésére mozgósítsák.

Mindezekkel párhuzamosan meg kell könnyíteniük ifjúságunknak a meggyorsult fejlődésű „felnőtt" társadalomba való alkotó beilleszkedést, az azzal történő, megalkuvás nélküli azonosulást. Meg kell, hogy tudják értetni s éreztetni: a szocializmus lényegéhez tartozik a kontinuitás és

diszkontinuitás termékeny kölcsönhatása; hogy a szocializmus elvileg új, antagonizmustól mentes színteret teremtett az ellentétek harca és egysége számára. El kell tudni fogadtatni fiataljainkkal – s ezt mindenekelőtt saját személyiségükkel „illusztrálják"! –, hogy a szocialista társadalom állampolgáraitól, főként pedig a jövő felnőtteitől a történelemben eddig ismeretlen, magasabbrendű munkamorált, életformát, gondolkodásmódot, erkölcsöt kíván meg.

A propagandista tehát *politizál,* nem egyszerűen ismereteket közöl, hanem világosan, határozottan és egyértelműen *állást foglal* a társadalmi élet jelenségeivel kapcsolatban, és *hallgatóit is a párt politikájával való azonosulásra készteti.* Ez az állásfoglalás azonban nem önkényes, nem megalapozatlan. A munkásosztály osztályérdekeit feltáró marxista-leninista világnézet, a társadalmi törvényszerűségeket felhasználó proletárpárt mindennapi gyakorlati útmutatásai nélkülözhetetlen alapját képezik a következetes állásfoglalásnak.

Mint látható, a propagandista munkája igen bonyolult, sokszínű, a szocialista társadalom építése szempontjából nélkülözhetetlen tevékenység. Ezt a nagyon sok tényező egyidejű figyelembevételét követelő munkát a propagandista csak célszerű tevékenységgel, tudatos erőfeszítéssel, saját tudásának, képességeinek, módszereinek szakadatlan fejlesztésével tudja eredményesen végezni. A marxizmus-leninizmus korunk leghaladóbb, legmodernebb világnézete. Propagandája sem folyhat elavult, korszerűtlen eszközökkel és módszerekkel. Kutatni, kísérletezni, az ismeretátadás minden új módszerét alkotó módon átvenni, a modern technika és tudomány minden eredményét felhasználni – ezek a jó propagandista munkájának nélkülözhetetlen alapjai.

A személyes tulajdonságokról még egyszer

Első helyen említenénk a propagandista személyi jellemzői közül – *meggyőződését.* Szilárd meggyőződését azoknak a tanításoknak a helyességében, amelyek politikai képzésünkben napirenden vannak. Ez tulajdonképpen nem is különleges követelmény, hiszen a propagandisták e munkát önként, meggyőződésből vállalták azért, hogy másokban – a fiatalokban – is ilyen meggyőződést alakítsanak ki. A propagandista meggyőződésének állandóan érződnie kell előadásának tartalmában és módjában; a vita vezetésében, a vita során szükséges reflexiókban; a csoport egyes hallgatóival folytatott „szakmai" és egyéb jellegű beszélgetéseiben. Ez a meggyőződés adja az alapot e munka belső izzásához, átéléséhez, szenvedélyességéhez.

A *szenvedélyességen* nem a külsődleges megnyilvánulásokat értjük elsősorban. Arra gondolunk itt, hogy a propagandista munkájának minden mozzanatában érződik a felfokozott érzelmi kötődés, kapcsolódás a mondanivaló tartalmához. „Az igazat kutatni soha nem tudták, nem is tudják és nem is tudhatják emberi érzelmek nélkül" – szögezte le Lenin. A szenvedélyesség tehát minden álobjektív hűvösséget, fásultságot, unalmat, szürkeséget száműz e munkából. A magas fokú eszmeiséget és nagy érzelmi telítettséget érvényesítő propagandista tevékenység jelentős tényezője lehet annak, hogy a fiatalok érdeklődése állandósuljon. De a leglényegesebb hatása az, hogy segíti fiataljainkban is az ismeretek meggyőződéssé válását, e meggyőződés szerint való életmód kialakítását.

A propagandista meggyőződése mellett, ha vázlatosan is, de rögtön szólni kell a *meggyőzés folyamatáról*; néhány olyan lélektani sajátosságról, amelynek ismeretében könnyebben tudjuk formálni a fiatalok véleményét, vagy legalábbis megérteni a meggyőző munkában felmerülő nehézségeket. Ezek közé tartozik az is, ha valakinek már van kialakult, méghozzá helytelen meggyőződése valamilyen politikai kérdésben; s ennek megváltoztatása a feladatunk. Ez a fajta „megtérítés" mindig súlyosabb gondot jelent, mint új vélekedésrendszert kialakítani. A dolognak egyszerű lélektani magyarázata van: régóta megfigyelték, hogy az emberek hajlamosak arra, hogy elsősorban olyan információkat fogadjanak be, amelyek egybeesnek korábbi gondolataikkal: csak azt észlelik jól, ami nekik tetszik, s azt is jegyzik meg. Ezt a jelenséget szokták *szelektív észlelésnek*, befogadásnak nevezni. Ezért azután a régen kialakult véleményt erősítik a még ellenükre felsorakoztatott tények, érvek is.

Nem kevésbé veszélyes a meggyőző számára a *hatástalan érvelés* nyomán kialakult helyzet sem: ha nem sikerült saját álláspontját meggyőzően kifejteni, akkor nemcsak hogy nem formálja hallgatói helyes meggyőződését, hanem éppen az ellenkező véleményt erősíti bennük. Ha például egy ateista előadáson nem sikerült elég meggyőzően bizonyítani, hogy nincs isten, akkor könnyen visszájára fordulhat a dolog, s az eddig ingadozók elképzelhetőbbnek tartják egy túlvilági lény létezését. E visszahatás miatt nevezik ezt a jelenséget a pszichológiai irodalomban „bumeráng effektus"-nak. Ezt a lélektani törvényszerűséget magunkon is megfigyelhettük, hogy amit először hallunk, gondolunk és érzünk egy témával kapcsolatban, az nagyon mély nyomot hagy bennünk, s azt a későbbiek során roppant nehéz korrigálni.

Kiváltképp kell ezekre a hatásokra gondolnia a propagandistának, hiszen a fiatalok ismeretszerzésének éppen az ő személye az egyik fő kútforrása. Ő segít eligazodni a bonyolult elvi-politikai kérdések között, tőle kapnak választ különböző problémáikra. A fiatalok érdeklődése sokirányú. Szeretnének többet tudni a tárgyalt témákról, mint amennyi a kézhez kapott füzetekben van, választ kívánnak a friss, aktuális politikai kérdésekre, olyanokra is, amelyekkel a munkahelyen, baráti körben, otthon találkoznak.

A fiatalok érdeklődése e munkában szinte fél sikert jelent. Tapasztalataink szerint a propagandisták értékelik ezt, komolyan veszik, és mindent megtesznek annak érdekében, hogy az érdeklődés ne maradjon kielégítetlenül. A sok-sok év során felhalmozott ismeretanyag, élettapasztalat ehhez gazdag lehetőséget is biztosít számukra. A fiatalokban annak eredményeként, hogy kérdéseikre rendszeresen választ kapnak, mély tisztelet alakul ki a propagandista iránt, elismerés, nagyrabecsülés a tudás, a széles körű ismeretek, a tananyag magabiztos birtoklása miatt. Ez a felvilágosító, meggyőző tevékenységben az ún. presztizs-hatás, amely azt ösztönzi, hogy magunk is mind többet tanuljunk.

Propagandistáink tapasztalatai igazolják, hogy munkájuk eredményességében fontos szerepet játszik a fiatalokkal kialakított *helyes emberi kapcsolat.* E kapcsolat jellemzői között legfontosabb a kölcsönös bizalom, amely a propagandista számára biztosítja a maximális követelménytámasztás lehetőségét, a vitakör részvevői számára pedig azt, hogy minden problémájukkal bátran fordulhatnak oktatójukhoz.

A kölcsönös bizalom alapja az *őszinteség.* Ezt érvényre juttatni viszonylag nem nehéz, hiszen e korosztályra jellemző a nyíltszívűség és a szókimondás. Meg kell honosítani azt a gyakorlatot, hogy mindenről, még az úgynevezett „kényes" kérdésekről is őszintén, kertelés nélkül kell beszélni. A „kényes" kérdések csak akkor válnak valóban azokká, ha megkerüljük őket. A nyílt, egyenes válasz nemcsak a tisztázatlanságot oszlatja el, hanem erősíti a tanításunk igazába vetett hitet, fokozza fiataljainkban az erkölcsi bátorságot és biztonságérzetet, az önálló gondolkodásra, véleményalkotásra, a politikai helytállásra való törekvést.

A propagandista és az ifjúsági vitakörök részvevői közötti kapcsolatról szólva még egy dologról szeretnék említést tenni. A fiatalok azt igénylik, hogy a propagandista és a fiatalok között a közösen végzett munkában, együttlétben *a felszabadultság, a derű, a vidámság, a közvetlenség és a*

kotetlenség légkore honosodjék meg. A komoly munkát erőltetés nélkül, bátran egészítsük ki a legkülönbözőbb, de érdeklődésre számot tartó témákról folytatott felszabadult, kötetlen beszélgetésekkel, énekléssel, játékkal, tréfákkal stb.

Felkészülés a foglalkozásokra

Az ifjúsági vitakor foglalkozásainak eredményessége nagymértékben a propagandista felkészultségétől fugg. A felkészülésnek vannak *általános* és *speciális* követelményei.

A felkészüléssel szemben támasztott *általános* követelmény, hogy a propagandista jól ismerje a *téma egészén túl is* az adott foglalkozás anyagát, *legyen tájékozott az aktuális, a legújabb, a legfrisebb politikai kérdésekben, a foglalkozás témájával összefüggő munkahelyi problémákban.*

A propagandistának elméleti felkészülését „naprakész" politikai felkészüléssel kell kiegészítenie. Legyen meg a propagandistában *a tudós kíváncsisága, a politikus aktivitása és a pedagógus nevelői hozzáértése.* Ismernie kell azokat a politikai problémákat és megoldásuk irányait, amelyek a tananyaggal összekapcsolódnak, s olyan széles körű politikai tájékozottsággal kell rendelkeznie, hogy minden felvetődő politikai kérdésben elvszerűen foglalhasson állást még akkor is, ha a vitatott kérdések nincsenek közvetlen kapcsolatban az előadás vagy a foglalkozás témájával. *A széles körű politikai felkészülést a didaktikai szempontok is megkövetelik.* A fiatalok a tananyag tartalmát rendszerint egybevetik gyakorlati tapasztalataikkal, és ha a propagandista politikai felkészültsége nem kielégítő, akkor a vitakör részvevői felkészülésének, állásfoglalásának, okfejtésének értékelése sem lehet eredményes.

Hangsúlyoznunk kell azonban az *általános műveltség állandó fejlesztésének* a szükségességét is, mindenekelőtt éppen a mélyebben megalapozott metodikai felkészülés lehetőségeit mérlegelve. A szükséges pszichológiai, felnőttoktatási fogalomkészlet elsajátítása ugyanis nem képzelhető el bizonyos fokú általános műveltség nélkül. A műveltség gyarapítása, a műveltség presztizsének novelése – a közművelődés egyidejű társadalmi fejlesztése – nélkül egyetlen lépést sem lehet megalapozottan előrehaladni.

A *szakmai ismereteknek* a bővítése éppen ezért megköveteli az általános műveltség szintjének a növelését. A propagandistának ugyanakkor nemcsak az általános műveltség korében számontartott ismeretekre van szüksége, hogy szakirányú műveltsége (ideológiai, politikai ismeretek) és

metodikai kultúrája állandóan fejlődjön, bővüljön és elmélyüljön, s ezáltal tevékenysége mind hatékonyabbá váljon, hanem az általános műveltség tökéletesítése során kibontakozó tanulás formális erejére, gondolkodását, szemléletét formáló hatására is.

A felkészülés *speciális követelménye* ezek után annak eldöntése és kiválasztása, hogy az adott témából melyek a leglényegesebb kérdések, amelyekkel foglalkozni kívánunk. Végig kell gondolni, hogy az adott témával milyen nevelési célt szeretnénk elérni, az így már meghatározott oktatási és nevelési célokat milyen módszerekkel tudjuk a leghatékonyabban megvalósítani. Továbbá ki kell választani, hogy az adott téma megértését milyen szemléltető vagy a szemléletességet szolgáló eszközök segítik a legjobban. Kívánatos annak a végiggondolása is, hogy kik azok, akik a korábbi foglalkozásokon passzívaknak bizonyultak, és a velük való tudatos foglalkozásnak mi a célravezető módja. Meg kell keresnünk továbbá a témában rejlő, az érzelmi nevelést szolgáló anyagrészeket, s megterveznünk a hatáskeltés megfelelő eszközeit.

A foglalkozások előkészítésébe a fiatalokat is be kell vonni, kívánatos, hogy az összejövetelek előkészítése *az egész csoport kollektív munkája legyen.* Minden bizonnyal a csoport bármelyik hallgatója szívesen vállalja, hogy beszerzi a szükséges eszközöket, felolvas egy szemelvényt, elmond egy verset, segít a filmvetítések technikai feltételeinek biztosításában, vagy saját készítésű rajzokkal, grafikonokkal, térképvázlattal járul hozzá a foglalkozás eredményességéhez.

A sikeres foglalkozás levezetéséhez még a gyakorlott propagandistának is szükséges elkészítenie – a fentiek figyelembevételével – a foglalkozás *vázlatát.* Ez az ismeretek átadásának nélkülözhetetlen „partitúrája". A vázlatkészítés során próbálja meg a propagandista beleélni magát az oktatásban részvevők gondolkodásába. Legyen figyelemmel arra, hogy a témán belül mely anyagrészek megértése okozhat gondot számukra, milyen főbb véleménykülönbségekre számíthat. Ezekre – már a tervezésnél – több időt kell szánnia.

A képzési szituációtól függően a foglalkozás tervében az anyag rendezésénél két lehetőség között választhatunk.

A *koncentrikus elrendezés* során erőteljesen támaszkodnunk kell a fiatalok meglévő ismereteire, azokat magasabb fokon, új csoportosításban tárgyaljuk, új összefüggéseket tárunk fel az alkotóelemek között – mintegy új szintézishez juttatjuk el hallgatóinkat. A koncentrikus elrendezés *nem azonos a koncentrációval* (a figyelem összpontosításával), de nem

azonos az ismétléssel (a megszerzett ismeretek ellenőrzésével) sem. Az így szerkesztett foglalkozásvázlat csigavonalszerű előrehaladást ír elő – a koncentrikus körök nem térnek vissza önmagukba, inkább emelkednek –, tehát új ismeretanyagot adunk át. Az ismert elemekhez, összefüggésekhez való kötés erőssége a döntő ismérve a módszernek.

A *lineáris szerkesztés* során a tudott ismeretanyagot nem komponáljuk a foglalkozáshoz; figyelembe vesszük, feltételezzük ismeretét, de kizárólag „vadonatúj", a részvevők előtt ismeretlen tényekkel dolgozunk.

Melyik szerkesztési módszer a jobb? Minőségi különbség nincs közöttük. A mindenkori szükséglet az egyetlen eldöntő szempont: melyiket alkalmazzuk. Sokéves propagandista tapasztalatok mégis azt a véleményt erősítik, hogy a politikai ismeretek átadása során hatékonyabb a lineáris szerkesztés – különösen felnőttebbek képzésekor. A lineáris szerkesztés erőteljesebb és gyorsabb előrehaladást tesz lehetővé – az új, addig ismeretlen tudnivalók magas aránya fokozottabb érdeklődést kelt.

Végül is akárhogyan szerkesztünk, a foglalkozásvázlat a következőket tartalmazza: a főbb részek összefoglalását; a teljes foglalkozás összefoglalásának gondolatait, valamint azokat a kérdéseket, melyekre ki kell térnie, s amelyeket egy esetleges kül- vagy belpolitikai kérdéssel kapcsolatosan el kell mondania; a következő foglalkozás előkészítésével kapcsolatos tennivalókat, a kiosztandó egyéni feladatokat. Nem tartjuk helyesnek, ha a propagandista vázlat nélkül vezeti le a foglalkozást, mert úgy nem tudja alaposan ismertetni, átadni a témával kapcsolatos gondolatokat, elmaradhat fontos kérdések megvitatása, s mindezek miatt csökken a foglalkozás hatása is. A jó foglalkozásvázlat biztonságot ad, a tervszerű munka biztosítéka.

AZ AKTIVIZÁLÁS ESZKÖZEI – A SIKER FORRÁSA

A foglalkozásvezetés módszerei

A foglalkozásvezetés alkalmazott módszerei már hosszú évekkel ezelőtt kialakultak a tömegpropagandában; kipróbáltságuk tehát az új politikai képzésben nem megváltoztatásukat teszi szükségessé, hanem az új tartalommal való feltöltésüket, bizonyos hangsúlyeltolódások alkalmazását, az előadás, a vita és a csoportos beszélgetés módszereinek *arányváltoztatását.*

De ezeknek a módszereknek a közvetlenebbé, változatosabbá tételét sem lehet annak a kérdésnek a megbeszélése nélkül kezdeni, hogy a könyvnyomtatásnak és a sokszorosítás-technikának ezen a mai fejlettségi fokán, amikor a könyvekben és jegyzetekben megtalálható minden kívánt ismeretanyag, egyáltalán miért van még mindig szükség a szóbeli ismeretátadás formáira?

Kezdjük azzal, hogy például az *előadás* az oktatásban, a képzésben többnyire nem szorítkozik az ismeretanyag puszta közlésére, a tények, adatok lexikális felsorolására, hanem inkább kiegészíti azokat. Magyarázatot ad, szemléltet, új szempontokra világít rá, segít azok felismerésében, az összefüggések feltárásában. Magyarán: *élővé teszi a holt anyagot.* Hangsúlyt, s nyomatékot adva a fontos gondolatoknak, megkönnyíti a lényeg felismerését. Többnyire újabb és több információt is nyújt mint az írásos tananyag, hiszen az előadónak inkább módjában áll saját, szűkebb szakterületén olyan – folyóiratokban és egyéb frissebb, gyorsabban megjelenő kiadványokban közzétett – adatokhoz is hozzájutni, melyek a tankönyvben még nincsenek meg.

Az előadó *kisebb közösséghez szól, mint a könyv,* esetünkben a fiatalokhoz eljuttatott füzetünk, emellett rendszerint ismeri is hallgatóságát, tehát mondanivalóját könnyebben hozzá tudja igazítani annak összetételéhez, alapképzettségéhez, műveltségi szintjéhez. Egy egész közösség számára egyszerre megtartott, közösen végighallgatott előadás *lehetőséget és ösztönzést ad a hallottak megvitatására.* Ennek értelmében, tehát ha az előadás formáját tekintjük, akkor a propagandistának arra kell törekednie, hogy a fiatalok megfelelő képzettársításokat teremtsenek eddigi ismereteik, észrevételeik, szemléleti problémáik és a magyarázat főbb ideológiai megállapításai között.

Biztosítania kell egy-egy kérdés sokoldalú megvilágítását, hogy jól érzékelhetőek legyenek, mindig kissé kidomborítva, egyszerűen, de nem leegyszerűsítve kell jellemezni. A különféle adatokat és eseményeket úgy kell közölni, hogy a világnézeti összefüggések feltárásával nyilvánvalóvá váljon elméleti és gyakorlati helyük, súlyuk, jelentőségük. Ugyanakkor ügyelnünk kell, nehogy mesterségesen túlbonyolítsuk elméleti-politikai közlendőnket. Ez főleg azokra a gondolatokra vonatkozik, amelyeket evidenciaélmény kísér.

Az előadás egészét egyébként a *gondos didaktikai felépítés, a logikus eszmefuttatás, a kipróbált bizonyítás és a kellő érzelemkeltés* tegye élvezetessé és eredményessé. Ezzel lehet ugyanis valamelyest ellensúlyozni a

közlő módszer hátrányait, azt, hogy a fiatalok gondolkodását, feladatmegoldó készségét és állásfoglalási szándékát szűk körre korlátozza. Ha azt akarjuk, hogy előadásunk ne csak a tényanyagot közölje, hanem nevelő funkciókat is betöltsön, akkor már a felkészülésnél változtatni kell a megszokott gyakorlaton. Nem elegendő a mondanivaló pontos meghatározása és annak logikus elemzése. Gondolni kell arra is, hogy mondanivalónkkal *milyen hatást akarunk gyakorolni a hallgatóság érzelmeire,* milyen gondolatokat, emóciókat szeretnénk kiváltani belőlük. Milyen cselekvésre akarjuk késztetni őket. Milyen emberi tulajdonságokat akarunk bennük halványítani, s milyen jellemvonásokat kívánunk beléjük plántálni, illetve bennük továbbfejleszteni.

Mindezek előzetes eldöntésével és figyelembevételével – amikor az előadás vázlatát vagy teljes szövegét papírra vetjük – ne csak a tényanyagot sorakoztassuk fel, hanem a tényanyag mellett gyűjtsük össze azokat a hatáskeltő, érzelmeket kiváltó és jellemformáló *szellemi, technikai segédeszközöket* is, amelyek lehetővé teszik, hogy az érzelmekre is hatást gyakoroljunk. Elmélyítheti előadásunk hatását ugyanis, ha beleszőjük a művészet, az irodalom témával kapcsolatos impulzusait. Egy versidézet, novellarészlet vagy egy festmény bemutatása sokszor mélyebb benyomásokat kelt a hallgatóságban, mint a tények és érvek logikus felsorakoztatása. Ugyanakkor legyen az előadás kifejező, nyelvileg igényes. Álljon a propagandista is mindenkor „nyelvőrségen". Külön felhívnánk a figyelmet a hasonlatok erejére. Nagy szemléletességi lehetőség nyílik a számok, a statisztikai adatok közreadásában is. Csak vigyázzunk a relációkra, a történeti és nemzetközi összefüggésekre. Legyen mindig helyes, reális viszonyítási alapunk.

A legnagyobb gondossággal összegyűjtött anyagot is előadhatjuk tehát közömbösen, hatástalanul, de izgalmasan is, nagy hatást gyakorolva a hallgatóságra. Ez a nevelés szempontjából nem mindegy. Az unalmas előadás mindig káros, mert nem kelti fel az érdeklődést. Bár egy tudományos fejtegetés, amelyben meg akarjuk értetni valamely fontos felfedezés lényegét, hangulat nélküli, monoton előadásban is elérheti célját. Viszont az az előadás, amellyel nemcsak ismereteket közölni, hanem nevelni is kívánunk, már nem lehet monoton és unalmas, mert akkor hatástalan marad és nagyon gyengén tölti be nevelési funkcióját. Különösen megszívlelendő ez akkor, ha fiatal a hallgatóság.

Nem kevésbé fontos a közlés folyamatában a *helyes testtartás.* Ha csak egészségi körülmények nem gátolnak bennünket, akkor ne ülve, hanem állva beszéljünk. A megjelenés, az összhatás is segítheti a mondani-

való jobb hatásfokát. Az ülő előadó nem képes átfogni tekintetével a hallgatóságot, tehát a kapcsolata sem szoros vele a beszéd egész folyamatában.

A közlés hatékonyságában a *hangerőnek* is komoly a szerepe. A túlzottan halk, suttogó, motyogó beszéd idegesíti a hallgatókat, csokkenti az odafigyelők számát, s csak az elöl ülőkre terjed ki a hatása. Persze nem célszerű a túlzottan hangos beszéd sem. Bizonyos idő után ez is monotóniát eredményez, s fárasztó a hatása. Úgy helyes a hangerővel gazdálkodni, hogy hangunk minden hallgatóhoz érthetően jusson el. Ugyanakkor ne álljunk meg a hangszínnel sem egy fokon, hanem gazdálkodjunk vele jól, változtassuk, hogy ne váljon unalmassá, megszokottá.

Aki hatni akar a fiatalokra, annak – ha nincsenek is kiemelkedő szónoki képességei – *hittel* és *szenvedéllyel* kell beszélnie. Az előadó és a hallgatók kozotti kapcsolatnak megvan az a pszichikai sajátossága, hogy a hallgatók csak annak az előadónak hisznek, akiről azt látják, hogy maga is hisz abban, amit mond. Csakis ilyen ember képes arra, hogy mondanivalójának igazáról meggyőzzon, és tettekre, elhatározásokra késztesse hallgatóit; azaz saját hitét és érzelmeit átvigye, átplántálja másokba.

S mindezt azért mondottuk el ilyen részletesen, hogy ezen kritériumok alapján a propagandista egy-egy fiatalt is fel tudjon készíteni egy ún. kiselőadásra, akár egy tanácskozáson, vagy más nyilvános fórumon való fellépésre.

Az ifjúsági vitakörok munkájában ugyanis feltehetően az előadás ismeretközlő módszerének helyét is mindinkább át fogja venni a *vita*, amely itt alkalmasabb a nevelési feladatok megvalósítására is. Tudniillik a vita részvevői passzív hallgatókból aktív, beszélgető partnerekké lépnek elő – és ez lényeges célunk. A vita során megnyilatkoznak azok a fiatalok is, akik ugyan nem szólnak, de arcjátékukkal, fej- és kézmozdulatokkal fejezik ki egyetértésüket, néma tiltakozásukat vagy kozombosségüket. A vitának tehát rendkívül nagy a nevelőértéke, mert mikozben gyarapodnak a részvevők ismeretei, formálódik jellemük, leszoknak a semmitmondó frázisokról, fejlődik kifejezőkészségük, képességük a helyes bírálatra, s nem utolsósorban elősegíti a gondolkodás fontos elemeinek – a bizonyítás, érvelés és cáfolat – fejlődését.

S ha már ifjúsági vitakört vezetünk, akkor kissé részletesebben a vitáról.

Montaigne, a XVI. század szellemes francia gondolkodója szerint: „A konyvekből tanulás bágyasztó és gyengítő foglalkozás, amely nem hevít bennünket, a beszélgetés ellenben tanít és mozgásba hoz egy csapásra. Ha

valami kiváló eszű emberrel beszélgetek, ez mint valami jó birkózó, sarokba szorít és megvagdal jobbról is, balról is, gondolatai kiugrasztják az enyémeket, a féltékenység, a dicsvágy, a szellemi erőfeszítés kényszere osztokél és szinte onmaga folé emel. . ." Montaigne, ha túlzottan szembe is állítja a vitát a konyvekből tanulással, mégis kitűnően jellemzi a vitatkozás általános előnyeit.

Ugyanakkor pedig a vita módszerének mai alkalmazásánál szociálpszichológiai alapunk az az ismert és itt kihasználható tény, hogy a fiatalok életében megnovekedett a kortárscsoportok jelentősége, nemcsak egymás oltozkodését akarják lekopírozni, hanem egymástól ellesni, egymással jóvá hagyatni miképp értelmezzék a korülottunk levő dolgokat. Azaz: *a jól szervezett irányított vitában a fiatalok egymásnak mondhatják ki a helyesen felismert osszefuggéseket, amelyeket jellegzetes egymásra figyelésuk alapján, feltehetően jobban is magukévá tesznek.*

A demokratizmus általános fejlődésével társadalmunkban, ifjúsági mozgalmunkban manapság számtalan fórumon és témában folytatódnak viták. Ez azt mutatja, hogy megnovekedett a kozéleti érdeklődés, aktivitás. Nem jelenti azonban azt, hogy minden vita előrevivő, hogy minden kérdés eldontésének legjobb módszere a vita. A szakirodalom már csokorba gyűjtotte a hiábavaló viták ma élő formáit, például a *„pusztába kiáltott vitát"*, amelynek eredményei nem jutnak el az illetékesekig, vagy ha eljutnak is, nem veszik ezeket figyelembe, az *„alibi vitát"*, amely nem dontést megelőző, hanem azt kovető (erre mozgalmi munkákban nagyon vigyáznunk kell!), s a *„jéghegy vitát"*, amely csak a beavatottak, például a vezetőség szűk kore számára érthető. A vita pedig csak akkor igazi, teljes értékű, ha *valóban felszínre kerulnek a nezetkulonbségek,* és ha sikerul a *részvevők egészének munkájával* megkozelíteni az igazságot.

A KISZ politikai képzés keretében folytatott vitáknak speciális jellege van: *oktató-nevelő jellegűek és szervezettek.* Eredményességuket csakis a *helyes vitamódszer kiválasztása* biztosíthatja. A módszer kiválasztását tobb tényező határozza meg. Ezek kozül a legfontosabbak: céljának és feladatainak a figyelembevétele, a részvevők osszetétele, felkészultsége, a propagandista egyénisége, a rendelkezésunkre álló idő stb.

A vitaformák változatos sokasága kozül most néhány, a politikai képzésben is jól hasznosítható módszert mutatunk be.

A kerekasztal konferencia módszerét olyan témáknál alkalmazzuk, amelyekkel kapcsolatban a részvevők már tapasztalatokkal, előzetes ismeretekkel rendelkeznek, például a KISZ-élet kérdéseinél, vagy a kulonböző

ifjúsági rétegeknek ajánlott – nyilván közérdekű – speciális témáknál. A módszer lényege: irányított beszélgetés. Nagy szerepe van a foglalkozásvezető indító referátumának, a jó záró, rendszerező, a problémákat tisztázó összefoglalásnak, a megfelelő baráti-elvtársi légkör kialakításának. A foglalkozás elején a részvevőket 2-3 kisebb csoportba osszuk be. Igen helyes a képzési időszak kezdetén alkalmazni, mivel alkalmas arra, hogy a részvevők egymás gondolatait megismerhessék. A propagandista a tananyagból minden csoport számára feltesz néhány konkrét kérdést. A csoportok a foglalkozás első részében egymás között vitassák meg a feltett kérdéseket, a második felében pedig a csoportok egy-egy tagja szisztematikusan foglalja össze a csoport vitájában felmerülteket. A propagandista feladata már csak az, hogy összefoglalásában rendszerezze és tisztázza a nyitva hagyott kérdéseket. A vita egyik sajátossága éppen abban rejlik, hogy nem lezáró jellegű, hanem bármikor folytatható.

Az *ötletcsiholás* módszerének célja a fantázia működtetése, annak érdekében, hogy az adott téma feldolgozásához kellő vitaalapot gyűjtsünk. A részvevők vessék fel bátran a problémákat, de a propagandista irányítsa úgy a beszélgetést, hogy reális, megvalósítható javaslatok szülessenek.

Az *impulzus-módszer* akkor alkalmazható, ha a téma legalább három tematikus egységre bontható. A foglalkozás idejét három egyforma időszakra bontsuk fel, például háromszor félórára. A három egységben negyedórás vitaindító, problémafelvető, információ nyújtó és kérdéseket feltevő referátumot kérjünk a részvevőktől – természetesen már az előző foglalkozáson –, s azt vitassuk meg.

A *válaszvariációk* módszere a propagandistától komoly előkészítő munkát igényel, mivel előzetesen – a témától függően – 4–5 definíciót kell megfogalmazni, úgy hogy minden meghatározás-sorozatot 5–6 példányban a részvevők kezébe juttassunk, s megszavaztassuk őket a definíciók helyességét illetően. Ennek alapján indítjuk meg a csoportos vitát. A vitát úgy vezessük, hogy ismertessük meg a tévedések forrását is, hogy tisztázni tudjuk a problémákat. Vita megfigyelések gyűjtése alapján olyan téma esetében alkalmazható, ha a részvevőknek lehetőségei vannak konkrét megfigyelések gyűjtésére, valamint előzetes ismeretekkel is rendelkeznek. A fiatalokat felkérjük, hogy gyűjtsék össze tapasztalataikat a témáról, ismertessék a konkrét eseteket, a határozatokat és az ezek megvalósításának tapasztalatait. A vitát ezek ismertetése után nyissuk meg, s elemezzük az elhangzottakat.

A vitában a propagandistával szemben támasztott mindenkori követelmény, hogy kézben tartsa, irányítsa. Mivel gyakran előfordul, hogy nehezen indul meg a hozzászólás, segítse a propagandista a munkát azzal, hogy válaszol a részvevők esetleges konzultatív jellegű kérdéseire. A további „némaság" nehézségét legeredményesebben aztán úgy lehet leküzdeni, hogy első kérdésként olyan problémát vetünk fel, illetve úgy fogalmazzuk meg, hogy arról mindenkinek legyen mondanivalója. Lényeges, hogy ne egyszerűen ismereteket foglaljanak össze, hanem saját véleményüket fejtsék ki. Tényleges problémát kell tehát tálalni, épüljön az adott témára, de kapcsolódjon a fiatalok közvetlen életéhez is. Vagyis: problémahelyzetet kell kialakítani, amelyben a részvevők szinte kényszerítve érzik magukat a hozzászólásra.

Ne feledjük azonban, a vita logikai lényege – egymásnak ellentmondó nézetek, ítéletek összecsapása. Fontos ezt leszögezni azért, nehogy álvitába, felesleges szócséplésbe fullasszuk a csoport munkáját. Helyes, ha a propagandista exponálja, leszögezi, meg is fogalmazza az egymásnak ellentmondó állításokat. Így derül ki leghamarabb, hogy valóban vitás kérdésről van-e szó, avagy csupán ugyanannak a dolognak más-más megfogalmazásáról.

A vita *logikai tartalma* tulajdonképpen a *bizonyítás* és a *cáfolat*. A vitázó felek érveket sorakoztatnak fel saját állításuk bizonyítására és az ellenfél állításának megcáfolására. Az érvelés során egyre újabb és újabb tények, gondolatmenetek kerülnek a vitába. Nagyon kell figyelni tehát, hogy a vitázók a tárgytól el ne térjenek. Célszerű, hogy a propagandista időnként összefoglalja, rögzítse a vita részeredményeit, hogy a részvevők lássák, hol tartanak, milyen logikai lépéseket kell még tenniük igazuk védelmére.

Vitatkozni sok mindenen lehet, de nem mindenen érdemes. A foglalkozásokon a vita nem öncél, hanem arra szolgál, hogy a részvevők az igazságot megismerjék, tanulságokat vonjanak le. Igyekezni kell tehát olyan vitapontokat exponálni, amelyek a tárgyalt téma lényeges kérdéseit érintik, az adott tananyag logikai szerkezetének csomópontjában, lényeges összefüggések metszőpontjában helyezkednek el. Ténykérdésen pl. nem érdemes vitatkozni, ez felesleges időtöltés. Állításaink igazolására is tényekhez kell folyamodni. Igyekezni kell mindenki által ellenőrizhető, valóságos tényekkel érvelni.

A vitának nemcsak logikája – *etikája* is van.

Ne tulajdonítsunk vitapartnerünknek olyan állítást, amelyet az valójában sohasem hangoztatott! Ez természetesen nem jelenti azt, hogy állításából a logikai törvények szigorú betartásával levonható következtetéseket – ha erre a vita során szükség van – ne használhatnánk fel ellene.

Tiszteljük vitapartnerünket! A vita, bármennyire heves is, nem fajulhat odáig, hogy a vitázók egymást sértegessék, emberileg megbántsák. A vita vezetője soha nem felejtheti el, hogy a téves, esetleg ellenséges nézeteket hangoztató fiatal – nem ellenség. Nem ledorongolni kell őt tehát, hanem meggyőzni.

Akit meggyőztek, állításának tarthatatlanságát bebizonyították – bátran ismerje el tévedését. A vita részvevőinek mindig szem előtt kell tartaniuk, hogy a cél: az igazság bemutatása, a tanulságok megszerzése.

Szükségesnek tartjuk az előadás és a vita módszere mellé felsorakoztatni a kevésbé tudatos *csoportos beszélgetés* módszerét. A hagyományos didaktikában a tanításnak azt a módját, amely kérdések és feleletek alakjában folyik, erotematikus eljárásnak nevezik. A politikai foglalkozásokon a párbeszédes eljárásnak azt a változatát alkalmazzuk, amelyet beszélgetésnek nevezünk. A beszélgetés olyan oktatási módszer, amelynek során a foglalkozásvezető a részvevők ismereteire, korábbi tapasztalataira, a referátumban, előadásában elhangzottakra és mindenekelőtt a kötelező irodalomra támaszkodva, *kérdések felhasználásával* vezeti el csoportjának tagjait az ismeretek teljesebb megértéséhez.

A foglalkozáson folyó beszélgetési módszer fontos kritériuma a részvevők *tevékeny közreműködése* a munkában – hogy a foglalkozásvezető irányításával saját erőből jussanak el a legfontosabb megállapításokhoz, az új ismeretek megértéséhez. Ez a módszer nagy lehetőséget ad arra, hogy fejlesszük a csoport tagjainak figyelmét, önálló gondolkodását és kifejezőkészségét.

A beszélgetés módszere módot nyújt arra, hogy az oktatási folyamat két fő fázisa: az ismeretszerzés és az alkalmazás egyformán jól érvényesüljon. A megszerzett és feldolgozott ismeretek megszilárdítására, rögzítésére, az ismeretek gyakorlati alkalmazására és felhasználására, valamint az ismeretek megfelelő ellenőrzésére egyaránt lehetőséget ad.

A megbeszélésnek valódi beszélgetésnek kell lennie, minél természetesebb diskurzusnak, részben a propagandista és a kör tagjai között, részben pedig egymás között. Az ilyen foglalkozások vezetése elég nehéz pedagógiai-politikai feladat. A megfelelő szakmai, politikai ismereteken, külön-

bozó pedagógiai és lélektani szempontok figyelembevételén kívül kellő tapasztalat is szükséges hozzá. Továbbá az a folytonos törekvés, hogy erősítsük a foglalkozásvezetésben megnyilvánuló mesterségbeli tudásunkat.

Mindezen szóbeli módszerek, formák egyik lényege, hogy a propagandista *tudjon kérdezni.* Ennek első alapfeltétele: legyen *takarékos* a kérdéseivel. A túl sok és aprólékos kérdezés megbénítja a részvevők önállóságát, csökkenti aktivitásukat. Nagyon hatásosnak tűnik az olyan megbeszélés, amelynek során a kérdések és feleletek szinte peregnek egymás után. Még sincs igazi aktivitás, mert ezek a rövid, kis kérdések és az ezekre irányuló válaszok nem váltanak ki kellő erőfeszítést és elmélyült szellemi munkát.

Kérdéseink általában legyenek *gondolkodtatóak,* olyanok, hogy megválaszolásuk ne csak emlékeztessen, hanem gondolkodásbeli teljesítményt is követeljen. A kérdések megfogalmazásánál ügyeljünk arra, hogy *megfeleljenek a fiatalok értelmi, felkészültségi színvonalának.* Törekedjünk arra, hogy a kérdések lényegét minden részvevő egyformán megértse. A kérdések funkciója tehát az, hogy segítsenek feltárni a homályos, kevésbé érintett részeket, hogy ráirányítsák a figyelmet a lényeges összefüggésekre.

Kérdéseink legyenek *egyértelműek, tartalmilag pontosak, formailag rövidek, nyelvtanilag helyesek.* Kerülni kell a kettős vagy többszörösen összetett kérdéseket. Nem szabad olyanokat sem feltenni, amelyek megfoghatatlanok, túl általánosak. Az úgynevezett kiegészítendő kérdések közül is azok a jók, amelyeket csak hosszabb-rövidebb gondolatmenettel lehet megválaszolni, amelyek az indoklásnak is helyt adnak, sőt önálló döntést igényelnek.

Ezt az igényt támasztják a propagandistával szemben a *rávezető, irányító kérdések* is. Ezek esetében a részvevőknek a vezető-kérdező segítségével, de lényegében saját erejükből kell meglevő ismereteik alapján új ismeretekhez jutniuk, vagy legalábbis a meglevő ismereteik új oldalait, összefüggéseit felismerni. Az ilyen módszer igen alkalmas tények elemzésére, az ismert tényekből való általánosítások levonására, problémák megoldására, okozati kapcsolatok, összefüggések, törvényszerűségek megértetésére.

A szemléletesség és a szemléltetés

A KISZ-propagandista rendelkezésére számos olyan módszer áll, amelynek használata színesebbé, élvezetesebbé teszi a foglalkozást. Az egyik ilyen

fontos, a képzés hatékonyságát növelő módszer a szemléltetés, amit nagyon gyakran összekevernek a szemléletességgel.

Általában a pedagógia fontos módszertani elvei közé tartozik a *szemléletesség.* Ez a követelmény azt fejezi ki, hogy bármilyen tananyagot oktatunk, *a mondanivalónkat mindig kötnünk kell a látható, hallható, érzéki tapasztalatokhoz.* Ismeretes, hogy milyen sok gondot okoz az elvontabb témák, összefüggések megértése akkor, ha a fiatalok nem rendelkeznek elég olyan személyes tapasztalattal, mellyel egybevethetnék, összehasonlítanák a hallottakat. Ezt a nehézséget hidalja át a szemléletesség követelményeinek betartása. Mintegy mottóként az egykori kiváló római vígjátékírót idézhetjük: „Egyetlen tanu többet ér, mint tíz hallás után tanúskodó."

A KISZ politikai képzésének gyakorlatában általában a következő szemléltetési módszerek hasznosítására van lehetőség: 1. *Vizuális:* az eseményeket, személyeket bemutató könyvek, képek kiállítása; térképek, táblázatok és grafikonok; diaképek és diafilmek; sokszorosított szövegek kézbe adása; a tankönyv. 2. *Akusztikus:* hanglemezről, magnetofonfelvételről az események hőseinek megszólaltatása; az előadó vagy a hallgatók által felolvasott szövegrészletek stb. 3. *Audiovizuális:* a tárgyalt eseménnyel kapcsolatos dokumentum-, játék- vagy tv-film, illetve színpadi feldolgozás megtekintése.

A *szemléltetés mint bemutatás azonban nem azonos a szemléletesség didaktikai alapelvével, annak csak egy gyakorlati és részbeni megvalósulása.* Míg a bemutatás csak a képzés bizonyos szakaszaiban játszhat szerepet, addig a szemléletességnek át kell hatnia az egész folyamatot. A képzés minden periódusában törekedni kell arra, hogy megjelenítéssel, megszemélyesítéssel szemléletessé, szinte kézzelfoghatóvá tegyük az elsajátítandó tényeket, absztrakt fogalmakat, bonyolult jelenségeket.

A szemléltető bemutatás általában a képzési folyamatnak abban a szakaszában szerepel, amelyben különböző – rendszerint addig nem ismert – tényeket, folyamatokat, jelenségeket ismertetünk meg a fiatalokkal. Szemléltető bemutatáson azt értjük, hogy az elsajátítandó anyagot az érzékek számára is hozzáférhetővé tesszük képek, filmek, irodalmi alkotások stb. segítségével. Az a fő feladata, hogy elősegítse a propagandista által előadott anyag elképzelhetőségét, segítse a részvevőket abban, hogy az előadás vagy a magyarázat alapján plasztikus, eleven, képszerű és differenciált képzeteket szerezzenek a valóság jelenségeiről.

A szemléltetésnek nagy szerepe van abban, hogy fiataljaink a mondanivalót helyesen *értelmezzék* és *megértsék.* Az emberi értelem annál

biztosabban és tökéletesebben fog fel valamit és annál maradandóbban rögzíti, minél több érzékszerve kerül vele kapcsolatba, minél sokoldalúbb a rá vonatkozó tapasztalata. A szemléltetés ugyanakkor az *érzelmekre* is hat. Az a fiatal például, aki gazdag és jól alkalmazott szemléltetés segítségével ismerte meg az amerikai agresszorok embertelenségét, a háború hatásait az emberiségre, egészen biztosan érzelmileg is szembekerül az imperializmussal. Hogyne gyűlölné az imperializmust, a háborút az, aki tanulta és ennek során több filmen is láthatta a mérhetetlen pusztulást, aki beszélt olyan emberrel, aki testi sérüléseivel idézte az elmúlt háború nyomait, aki látta a statisztikát, hogy hányan pusztultak el Hirosima és Nagaszaki bombázásakor, s az újságokból azt is tudja, hogy évtizedek múltán is szedi áldozatát a káros stroncium és más sugárhatás.

Különösen alkalmas lehet az érdeklődés felkeltésére az a szemléltetőanyag, amelyet a vitakör tagjai, például egy szemléltetőanyagot készítő kollektíva barkácsol össze. Kell-e annál több, hogy a fiatalok saját véleményük igazolására gyűjtött önálló érvanyaggal váljanak aktív részeseivé a foglalkozásnak?

Az a tapasztalat, hogy a fiatalok sokkal könnyebben mondanak véleményt, mesélnek el történetet egy képről vagy egy filmről, minthogy hozzászóljanak egy szoros értelemben vett politikai kérdéshez. A gazdagon szemléltetett mondanivaló könnyebben eljut hozzájuk, és ezáltal az egyik legalkalmasabb módja a jó vita kialakulásának. Itt hívnánk fel külön a figyelmet, hogy az ifjúsági vitakör ún. munkafüzetében minden egyes témához külön szellemi totó készült, témacsoportonként pedig sok színes, ötletes rejtvény, amely akár foglalkozás indításához, akár összefoglalásához egyúttal szemléltetőanyag is.

Szemléltetéskor nem elég csak bemutatni valamely tárgyat vagy eszközt, nem elég ismertetni egy határozatot, felolvasni egy idézetet. A propagandistának az is feladata, hogy a szerzett tapasztalatokat *elemezze.* Enélkül hiába van a szemléltetés, a szemléletesség eleve nem valósul meg, a szemléltetés öncélúvá válik.

A szemléltetéssel kapcsolatban néhány nagyon fontos dologra kell még a figyelmet felhívnunk. A szemléltetési anyag legyen olyan, amely a *jelenségeket a maguk tényleges mivoltában mutatja be.* Például ha a tőkés államokban folyó kizsákmányolásról beszélünk, ne próbáljuk elhitetni, hogy minden amerikai munkás éhen hal. Ha bizonyítjuk a szocializmus fölényét a kapitalizmussal szemben, azt is el kell ismerni, hogy még sok pótolnivalónk is van. Csak akkor érhetünk el tényleges pedagógiai ered-

ményeket, ha társadalmunk helyzetét, különböző jelenségeit a maguk bonyolult ellentmondásosságában mutatjuk be, olyannak, amilyenek a valóságban.

A szemléltetés akkor célravezető, ha *aktivitást vált ki* a vitakör részvevőiből. Úgy kell szemléltetni, hogy a fiatalok ne csak lássák, ismerjék a szocializmust építő társadalom eredményeit, hanem lelkesedni is tudjanak érte, fokozódjon társadalmi aktivitásuk, a fejlett szocialista társadalom építésében való részvételük.

Nagyon lényeges, hogy *mértéktartóak* legyünk a szemléletesség elvének alkalmazásában. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a túlzásba vitt szemléltetés szétforgácsolja a részvevők figyelmét. Különösen ügyelni kell arra, hogy ne zsúfoljuk tele például az előadást számadatokkal. Az abszolut számok tömegének felsorolása helyett sokkal eredményesebb, ha néhány jól megválasztott adattal összehasonlítást végzünk. Ne csak azt mondjuk meg például, hogy milyen összegeket fordítanak az amerikai imperialisták a fegyverkezésre, hanem azt is, hogy ebből mennyi traktort lehetne gyártani, mennyi iskolát, kórházat, lakást építeni.

Sokáig lehetne sorolni a példákat, a politikai képzés speciális vonásait, hogy bizonyítsuk a szemléltetés változékonyságát, sokrétűségét. Célunk csupán az, hogy érzékeltessük: vannak mindenkit érdeklő, társadalmilag fontos témák, melyekhez központilag lehetett biztosítani egységes szemléltetőeszközt (térképet, diagrammot, rejtvényeket), ugyanakkor vannak olyan témák (ez a többség!), melyek szemléltetését csak helyileg lehet és szabad megoldani!

Ezen túl még egy körülményt kell alaposan megvizsgálnunk: milyen szemléltetéshez van megfelelő technikai előfeltétel?

El kell gondolkoznunk azon, hogy nem hasznosabb-e nevelési szempontból, ha például egy dobókockás társasjátékot – amely játékos formában végigvezeti a kör részvevőit régi és új szocialista létesítményeinken – magukkal a fiatalokkal „találtatunk fel" (nevelői rávezetéssel, de úgy, hogy ezt a saját ötletüknek érezzék!) és velük készíttetjük el? Aki már foglalkozott fiatalokkal, az tudja, hogy ilyen módon fel lehet pezsdíteni a hangulatot, mozgásba lehet hozni aktivitásukat. Közös megbeszélés alapján lehet megbízni a részvevők egy csoportját a társasjáték rajzos részeinek elkészítésével, egy másik csoportját a játék egyes elemeinek összerakásával, ragasztásával, a dobókockák elkészítésével, egy harmadik csoportját a játék szabályainak pontos megfogalmazásával, egy újabb csoportot pedig azzal, hogy vezesse le a játékot a foglalkozáson.

Az ügyes, tapasztalt propagandista először egy könnyen elkészíthető társasjátékot, szellemi totót, kis házi vetélkedőt állíttat össze a fiatalokkal. Később felhívja a figyelmet arra, hogy az üzletekben kapható vagy otthon heverő régi társasjátékok mintájára újabbakat gondoljanak ki, melyeket az oktatási anyagnak megfelelően szerkeszthetnek meg. Nem tulzás, ha azt állítjuk, hogy még a legtapasztaltabb propagandista is meglepődik az eredményen! Nincs az a fantázia, amellyel mi olyan gazdag és szellemes ötlettárat tudnánk összeállítani, mint amit e játékos versengés során produkálnak a fiatalok.

Természetesen ez a végeredmény nem adódik rögtön az első próbálkozás után, és főleg nem önmagától! Elsősorban meg kell ismerni a részvevőket, otthonos, baráti légkört kell kialakítani a foglalkozásokon. Hozzá kell szoktatni a fiatalokat ahhoz, hogy a foglalkozásokat együtt készítsék elő, közösen tervezzék meg. Ilyen együttműködés kialakításához idő és türelem szükséges. No, és nem utolsósorban magának a propagandistának is „játékos", vidám embernek kell lennie, akin látszik, hogy élvezi a fiatalok ötleteit, maga is örömmel vesz részt a játékokban, örül a sikeres, jó hangulatú megmozdulásoknak. Aki úgy érzi, hogy „kinőtt" ezekből a játékokból, az ne vállaljon propagandista megbízatást a fiatalok között. Ha valaki nem találja elég komolynak az ilyesmit, az gondoljon arra, hogy meglett emberek is milyen önfeledten tudnak játszani gyerekeik új játékaival, s nemegyszer saját titkos vágyaik kielégítésére vásárolják azokat.

A játékos, vidám hangulat, az ötletes szemléltetés közben sem szabad azonban megfeledkezni arról, hogy *mindez csak eszköz,* s nem önmagáért a jó hangulatért tesszük. Az a célunk, hogy a fő tartalmi kérdéseket közel hozzuk a fiatalokhoz, körülményeikhez, tapasztalataikhoz, mintegy átismételtessük segítségükkel a tanultakat. A szemléltetés célja nem pusztán a tananyag jobb megértését szolgálja, nemcsak a képzés segédeszköze, hanem a fiatalok nevelését is segíti.

Az értékelés jelentőségéről

Általában az ember elvárja, hogy munkáját értékeljék, elismerjék, netán elmarasztalják. Ezt a természetes igényt megfelelően ki kell elégíteni a KISZ politikai képzése során is, mert az értékelés a nevelői tevékenységben állandóan helyet foglaló és fontos feladatot betöltő folyamat, ugyanakkor a nevelésnek – főként az erkölcsinek – fontos eszközrendszere. Az érté-

kelés célja ugyanis az, hogy rendszeres értékes tevékenységre serkentsen és neveljen. A folyamatos és becsületes munka pedig a politikai képzés sikerének is elengedhetetlen feltétele.

Értékelő munkánk célját, a tudás lemérésének minden módját a szocialista személyiségfejlesztés szempontjai kell, hogy meghatározzák. Az ismeretek és azok alkalmazási készségének ellenőrzésén túl ezeknek az egyén fejlődésében betoltött szerepét is fel kell tárni, s hatásukat a személyiség formálásában kedvezővé kell tenni. Értékelésre természetszerűleg *csak ellenőrzés után* kerülhet sor. A politikai képzésben az ellenőrzéssel szembeni fenntartás hátráltathatja a kellő értékelési rend és forma kialakulását, meghonosodását. Pedig az ellenőrzésnek korántsem kell jelentenie az iskolában szokásos kérdezést, feleltetést - megvannak ennek a propagandista számára is lehetséges sajátos alkalmai, amikor értékeli, figyelembe véve az életkori sajátosságokat és az ebből adódó jellembeli vonásokat, gyakorlatilag az értelem és az érzelem kiegyensúlyozottságát, a realitásra való törekvést, a fokozott kombinatív készséget, a szellemi fáradtsággörbe alakulását és a presztízshez kapcsolódó fokozott igényt a sikerélményhez.

Az ellenőrzés legfontosabb módszere a politikai oktatásban *a fiatalok munkájának folyamatos megfigyelése.* Ez tulajdonképpen önkéntelenül adódik a közös tevékenység során, de tudatosnak is kell lennie. Személyenként kell észrevételezni, hogy mennyire képes megérteni és elsajátítani a megtárgyalt anyagot, hogy kiben mennyi önállóság és aktivitás van, valamint a vállalt feladatot milyen pontossággal végzi el. (Ezért külön feladatok megoldására is kell lehetőséget teremteni!) Ajánlatos, hogy a propagandista jegyzeteket is készítsen megfigyelései alapján. A folyamatos megfigyelés megmutatja, melyik fiatalt miben és hogyan kell segíteni, a többség mit tett sajátjává könnyebben, a bevésés milyen módszerével. Így ezek a megfigyelések arra is ösztönzik a propagandistát, hogy elemezze saját munkáját, és tökéletesítse pedagógiai felfogását.

A fiatalok szóbeli ellenőrzésére általában használt forma a *beszélgetés.* Ne felejtsük el: a beszélgetésnek mindenkor egyértelmű célja kell, hogy legyen. (Erről és erről lesz szó!) A beszélgetést indító rövid és határozott kérdéseinket mindig a kollektíva egészének adjuk fel, hadd gondolkozzon rajtuk a vitakör minden egyes részvevője, és ezzel igyekezzünk minél több fiatalt bekapcsolni az anyag megvitatásába. Kérdésfeltevéseink világos megfogalmazásúak legyenek, a fiatalok életkori sajátosságainak és általános felkészültségének megfelelően. (Ha nem jön válasz, akkor legtöbb esetben a kérdésfeltevésben van a hiba; rossz kérdésre nincs felelet!) A kérdések

logikusan kapcsolódjanak egymásba, láncolatot alkossanak. Ily módon a kérdések nemcsak figyelésre, hanem képzettársításokra és összehasonlításokra, fogalmak alkotására, azaz gondolkodásra is késztetik a fiatalokat. Ezt a kifejtett szellemi munkát kell aztán értékelni!

Úgy véljük, hogy a leckefelmondás iskolai módszerének nincs helye a KISZ politikai képzésében. Mégis: ha egy-egy fiatal nagyobb, összefüggő okfejtést produkál, értékeljük erőfeszítésének megfelelően munkáját. Külön kell minősíteni azokat, akik beszámolók vagy úgynevezett kiselőadások megtartására vállalkoztak, amennyiben az aktivizálásnak ezeket a módszereit is alkalmazzuk. Ugyancsak külön értékeljük azokat, akik gyakorlati munkájukkal (tablók, grafikonok készítésével, egy-egy dal bemutatásával, vers elmondásával) járulnak hozzá a foglalkozás színessé, élményszerűvé tételéhez.

Mármost mit is jelentsen az értékelés a KISZ politikai képzés keretein belül? Mindenesetre ne osztályozzunk, ez elriasztja a fiatalokat. Viszont mégse rejtsük véka alá véleményünket. *Kimerítő szóbeli értékelést adjunk!* Értékeljük egy-egy foglalkozáson a közösség egészének felkészültségét, aktivitását, valamint egy-egy kiemelkedően jól szereplő, illetve passzív fiatalt is. Legyen ennek az értékelésnek súlya és rangja!

Nevelésünk közösségi jellege magával hozza, hogy az értékelés a *közösség érdekeit tartsa szem előtt.* (Ez esetben a kör kollektívájának érdeke azt kívánja, hogy minden részvevő a KISZ politikai képzésének feladatait maradéktalanul és szorgalommal teljesítse!) A közösségi jelleg egyúttal azt is jelenti, hogy lehetőséget kell adni a kollektívának: maga értékelje munkáját, dicsérje, illetve marasztalja el tagjait. Vigyázzunk azonban: ezek az értékelések mindig a pozitív indítás igényével fogalmazódjanak.

Ha ellenőrzésünk és értékelésünk következetes és színvonalas lesz a foglalkozásokon, akkor megnőhet egész politikai képzésünk értékelésének jelentősége és súlya is. Először is mindenképp el kell érni, hogy a KISZ-szervezetek szánjanak külön taggyűlést a politikai képzésben részt vevő fiatalok helytállásának értékelésére, és erre természetesen hívják meg a propagandistákat is. Lehetne alkalmazni indokolt esetben a KISZ-dicséret és -kitüntetés formáit is, hiszen a politikai képzésben való komoly és eredményt felmutató részvétel hathatósan segítheti elő ifjúsági szövetségünk céljainak valóra váltását. Ennek előfeltétele elsősorban a propagandista jó munkája, melynek minősítésére és elismerésére ugyancsak nagyobb gondot kell fordítaniuk a KISZ-bizottságoknak és a pártszervezeteknek.

FÜGGELÉK

A következő oldalakon felsoroljuk azokat a témaköröket, amelyekből az 1975/76-os képzési évben az ifjúsági vitakörök kiválaszthatják a feldolgozásra kerülő kérdések egy részét. A témakörök után a mellékletben feltüntetjük a hozzájuk készült 16 szemléltető tábla közül a megfelelőeket. Végül a további önképzéshez ajánlott pedagógiai irodalmat adunk.

AZ IFJÚSÁGI VITAKÖRÖK TÉMÁI

I. Általános témák

1. Hazánk és a nagyvilág
   Az MSZMP XI. kongresszusa a nemzetközi helyzetről
   Melléklet:
   1. Külkereskedelmünk
   2. Külkapcsolataink fejlődése a két kongresszus közötti időszakban

2. A következő lépés
   Az MSZMP XI. kongresszusa a társadalmi viszonyok továbbfejlesztéséről
   Melléklet:
   3. Társadalmunk osztályszerkezete a népesség megoszlása

3. Jövőnk 5 évre
   Az MSZMP XI. kongresszusa gazdaságpolitikai feladatainkról, a IV. ötéves tervről
   Melléklet:
   4. A két kongresszus közötti időszakban átadott nagyobb beruházások
   5. Néhány fontos termék termelésének fejlődése
   6. Népgazdaságunk fejlődésének néhány fontos mutatója
   9. Területfejlesztési célkitűzések az ipari elmaradottság felszámolására
   13. Az ipar helyzete

4. Mindannyiunk felelőssége
   Pártunk ifjúságpolitikája a megvalósulás útján

(A négy füzetet a megrendelt egységcsomagban minden propagandista megkapja!)

II. Nemzetközi kérdések

5. Barátok között
   A szocialista világrendszer fejlődése, a Szovjetunió történelmi szerepe
   Melléklet:
   7. A szocialista országok gazdasági kapcsolatai
6. Milliók nevében
   Az európai kommunista és munkáspártok együttműködésének időszerű kérdései
7. Alku nélkül
   A békés egymás mellett élés és az ideológiai harc

8. Sokasodó árnyak
   A mai kapitalizmus válságjelenségei

9. Öt világrész ifjúsága
   A nemzetközi ifjúsági mozgalom időszerű kérdései

III. Társadalompolitikai kérdések

10. Értünk és velünk
    Az MSZMP – a munkásosztály forradalmi élcsapata

11. Enyém, tied, miénk
    Érdekviszony a szocializmusban – egyéni, csoport- és társadalmi érdek

12. Hányan vagyunk?
    Népesedési helyzetünk és törekvéseink
    Melléklet:
    8. A népesség területi változásai

13. Emberhez méltóan
    A szocialista életformáról

14. Tilalomfák helyett
    A szocialista erkölcs és társadalmunk (a valláserkölcs „pótlék" szerepéről)

IV. Gazdasági és szociálpolitikai kérdések

15. Többet, jobban, okosabban
Népgazdaságunk intenzív fejlesztésének fő kérdései (a termelékenység emelésének főbb tényezői, a gazdálkodás tervszerűségének erősítése stb.)

16. Forintból milliók
Takarékosság a gazdálkodásban (belső tartalékok, munka- és üzemszervezés, munkaerő-gazdálkodás, munkafegyelem stb.)

17. Mit, hol és miért?
A termelőerők szerkezetének és területi elosztásának kérdései (struktúra és területfejlesztés)
Melléklet:
9. Területfejlesztési célkitűzések az ipari elmaradottság felszámolására

18. A borítékból kimarad
Az életszínvonal összetevői és alakulása (árak, bérek, juttatások, szolgáltatások, munkaidő stb.)
Melléklet:
10. Jövedelmek, felosztás
11. Egészségügyi és szociális ellátottság
12. Az életszínvonal néhány tényezőjének alakulása

V. A KISZ-élet kérdései

19. Kihez tartozunk?
20. Mit vár az ifjúsági szövetség tagjaitól?
21. Lépteik nyomában
A magyar kommunista ifjúsági mozgalom történetének áttekintése
22. „Kicsik" és „nagyok"
Az Úttörőszövetség a párt gyermekszervezete, a KISZ feladatai az úttörőmunkában

VI. Munkásfiataloknak ajánlott speciális témák

23. Milyen munkás leszel?
Pályakezdő ifjúmunkások

24. Szót kérek!
Az uzemi demokrácia és a KISZ-szervezetek érdekképviseleti tevékenysége.

25. Mire fordítják a vállalat nyereségét?

26. Emberek és gyárak a számok mogött
Az ipar fejlődése az V. otéves tervben
Melléklet:
13. Az ipar helyzete

27. Verseny, vesztesek nélkül
A szocialista munkaverseny-mozgalom és a fiatalok

28. „Tomegkultúra" vagy „elitkultúra"
A munkásművelődés kérdései
Melléklet:
14. A kozművelődés néhány mutatója
16. Iskolai végzettség – koltségek – hálózatfejlesztés

VII. A mezőgazdaságban dolgozó fiataloknak ajánlott speciális témák

29. Szovetkezeteink jovője
A termelőszovetkezeti tulajdonforma és a tsz-gazdálkodás fejlődésének irányai

30. Fiatalok a földeken
A fiatalok helyzete és távlatai a mezőgazdaságban

31. Véleményünk szerint . . .
A szovetkezeti demokrácia lehetőségei és a KISZ-szervezetek érdekképviseleti tevékenysége

32. Város a faluban
A mezőgazdasági termelés és a falusi életforma fejlődése
Melléklet:
15. A szocialista mezőgazdaság néhány jellemző adata

VIII. Középiskolás és szakmunkástanuló fiataloknak ajánlott speciális témák

33. Amiért nem jár osztályzat
Közéletiség, politizálás

34. Miért van szükségem rá?
Tanulás és korszerű műveltség
Melléklet.
14. A kozművelődés néhány mutatója
16. Iskolai végzettség – költségek hálózatfejlesztés

35. Hol a helyem?
A munka és az ember (a pályaválasztásról)

36. Érted és veled
Az iskolai demokratizmus, a jogok és kotelességek egysége és a KISZ-szervezetek érdekképviseleti munkája

IX. A fiatal értelmiség, az egyetemisták és főiskolások számára ajánlott speciális témák

37. Tudományos munka és politikai elkotelezettség

38. Művészet – pártosság kozonség

39. A jovő értelmiségéért
Oktatáspolitikánk megvalósulása a felsőfokú képzésben

40. Az alma mater fórumai
Az egyetemi, főiskolai demokrácia és a KISZ-szervezetek érdekképviseleti tevékenysége

41. A „politikamentességtől" az elkötelezettségig
A nemzetközi diákmozgalom és az NDSZ

A felsorolt 41 füzet nem adja meg a képzési év anyagának teljes választékát. 1975 decemberében újabb 10–12 füzet jelenik meg – a politikai aktualitásokhoz igazodva. Ezeket az anyagokat megrendelés nélkül, ingyen küldjük meg minden propagandistának.

AJÁNLOTT PEDAGÓGIAI IRODALOM

POGÁNY Róbert: A propagandista munkája. Kossuth, 1967.
KELEMEN László: A pedagógiai pszichológia alapkérdései. Tankönyvkiadó, 1968.
PIETRÁSINSZKI L.: A vezetés pszichológiája. Gondolat, 1968.
DURÓ Lajos–KELEMEN László–RADNAI Béla: Fejlődés- és neveléslélektan. Tankönyvkiadó, 1969.
Ifjúságszociológia. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1969.
KON I. Sz.: Az Én és a Társadalom. Kossuth, 1969.
NAGY Sándor: Didaktika. Tankönyvkiadó, 1972.
JANONSEK J.: Társadalmi kommunikáció. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1972.
Anyanyelvi kaleidoszkóp. Szerk. Grétsy László. Gondolat, 1973.
KISS Árpád: A tanulás programozása. Tankönyvkiadó, 1973.
A nyilvános beszéd technikája és művészete. Kossuth, 1973.
A párt tömegoktatásának módszertana. Kossuth, 1973.
SZ. VÁRNAGY Marianne: Tanulás-tanítás a dolgozók iskolájában. Tankönyvkiadó, 1973.
ÁGOSTON György: Neveléselmélet. Tankönyvkiadó, 1973.
Információtól a közéletig. Szerk. és bev. Szecskő Tamás. Kossuth, 1973.
ROHÁNSZKY Mihály: A közlés és a meggyőzés pszichológiai kérdései, Kossuth, 1974.
Szónokok, előadók kézikönyve. Kossuth, 1974.
JARESEWSKI T. M.: Személyiség és közösség. Kossuth, 1973.
MOLDOVÁN Ernő: Közösségben, közösséggel, közösségért. Ifjúsági Lapkiadó, 1975.
DR. DEZSŐ Zsigmondné: Tanulni tudni kell. Ifjúsági Lapkiadó, 1975.
KOVALJOV A.: Személyiséglélektan. Tankönyvkiadó, 1975.

TARTALOM

Bevezető 3

POLITIKAI CÉLOK ÉS ESZKÖZÖK 5
A KISZ politikai képzés rendszere 6
Amit az ifjúsági vitakörökről tudni kell 8
Mit vár a vitakörtől az alapszervezet? 10
Mit várhat a propagandista az alapszervezettől? 13
A propagandisták felkészítéséről 13
Gyakorlati tudnivalók 16

PEDAGÓGIAI ELVEK ÉS MÓDSZEREK 19
Tudatos, meggyőző munka – politikus felkészítés 20
A világnézeti nevelés jelentőségéről 20
Az ösztönösségtől a tudatosságig 21
A politikai gyakorlatra való felkészítés 24
Képzés és nevelés – közösségben 26
Ismerjük meg egymást; sajátos közösség 26
A közösség katalizátoraként 27
A propagandista személyisége és munkája – pedagógusként 30
A propagandista cselekvő felelősségéről 30
A személyes tulajdonságokról még egyszer 32
Felkészülés a foglalkozásokra 35
Az aktivizálás eszközei – a siker forrása 37
A foglalkozásvezetés módszerei 37
A szemléletesség és a szemléltetés 45
Az értékelés jelentőségéről 49

FÜGGELÉK 53
Az ifjúsági vitakörök témái 54
Ajánlott pedagógiai irodalom 59

A szervezett képzésben való részvételen kívül mindenkinek egyénileg is képeznie kell magát, hogy állandóan bővüljenek ismeretei, hogy eleget tudjon tenni az élet és az ifjúsági mozgalom újabb és újabb követelményeinek. Erre biztosít jó lehetőséget az ifjúságmozgalmi pályázat.

A pályázat célja feltárni és hasznosítani az ifjúságmozgalmi munka eredményeit, tapasztalatait és módszereit, illetve elősegíteni a KISZ tagjainak, aktivistáinak és vezetőinek önképzését. A pályázatra a mozgalmi munkával kapcsolatos művek – tanulmányok, riportok, a mozgalmi élet egyes területeit és módszereit elemző anyagok – nyújthatók be, legfeljebb 20 gépelt oldal terjedelemben.

A pályázat központi témája 1975-ben: *„Egyéni feladatvállalások – közösségi megbízatások a KISZ-szervezetekben."* A meghatározott témát természetesen különböző nézőpontokból lehet megközelíteni. A központi bizottság elsősorban a következő résztémák kidolgozását javasolja:

- a vállalások, megbízatások formái, lehetőségei az alapszervezetekben, az alapszervezeti munka egyes területein;
- KISZ-megbízatással az úttörőcsapatnál;
- a társadalmi és állami szerveknél, fórumokon végzett tevékenység – mint KISZ-megbízatás;
- egyéni vállalások a lakóterületi ifjúsági munkában;
- a vállalások és a KISZ-alapszervezet akcióprogramja;
- a vállalások-megbízatások differenciálása életkori és rétegsajátosságok szerint;
- az állandó és az egyszeri megbízatások a KISZ-alapszervezetekben;
- a vállalások-megbízatások teljesítésének folyamatos és év végi értékelése.

A pályázat részvevői az ajánlott témákon kívül természetesen feldolgozhatnak bármely, a központi témához kapcsolódó kérdést.

A pályázaton egyéni pályaművel vehetnek részt a KISZ tagjai, illetve azok, akik a fiatalok nevelésével hivatásszerűen foglalkoznak, vagy társadalmi megbízatással a fiatalok körében tevékenykednek. A korhatár 35 év. Az alkotócsoportok, a tudományos diákkörök kollektív munkával pályázhatnak.

A beérkezett pályaművek elbírálása az alábbi csoportosításban történik:

- KISZ-aktivisták, KISZ-tagok alkotásai (kivéve a következő csoportokba tartozókét);
- egyetemi, főiskolai hallgatók, közép- és felsőoktatási intézmények fiatal oktatói és tudományos munkakörben dolgozó fiatalok, illetve a fiatalok nevelésével hivatásszerűen foglalkozó vagy társadalmi megbízatással a fiatalok körében tevékenykedők munkái;
- a KISZ függetlenített apparátusa munkatársainak pályázatai.

A pályázat jeligés. A benyújtott pályaművek jeligéjét és a csoport megjelölését a pályázatot tartalmazó borítékon, a pályamű címoldalán, illetve a szerző (szerzők) nevét, címét, munkahelyét és beosztását tartalmazó lezárt borítékon egyaránt fel kell tüntetni.

A pályaműveket 1975. november 30-ig kell eljuttatni a KISZ Központi Bizottságának Politikai Képzési Osztályára (1145. Bp. XIV., Amerikai út 96.). A pályázatokat bíráló bizottság értékeli. A KISZ KB mindhárom kategóriában az első tíz pályaművet jutalmazza. Csoportonként az

I. díj	5000,– Ft
II. díj	4000,– Ft
III. díj	3000,– Ft
IV. díj	2500,– Ft
V. díj	2000,– Ft

A 6–10. helyezettek minden csoportban tárgyjutalmat kapnak.

A pályázat eredményét az 1976. évi forradalmi ifjúsági napok időszakában hozzuk nyilvánosságra az ifjúsági sajtóban. A legjobb alkotások megjelentetéséről a KISZ KB gondoskodik. A pályadíjakat 1976 tavaszán országos tanácskozás keretében adják át a sikeres alkotások szerzőinek.

ISBN 963 422 021 5

Kiadja a KISZ Központi Bizottság
Politikai Képzési Osztályának
megbízásából az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat
A kiadásért felelős az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat igazgatója
Felelős szerkesztő: Láng Péter
Műszaki szerkesztő: Erős Sztán Zoltán
A fedélterv Dobai Géza munkája. Kiadványszám: 75064/KK
Megjelent 4 (A/5) ív terjedelemben, 50 000 példányban.
Borsod megyei Nyomdaipari Vállalat, Miskolc
75 – 5968 – IBM System – Felelős vezető: Szemes István

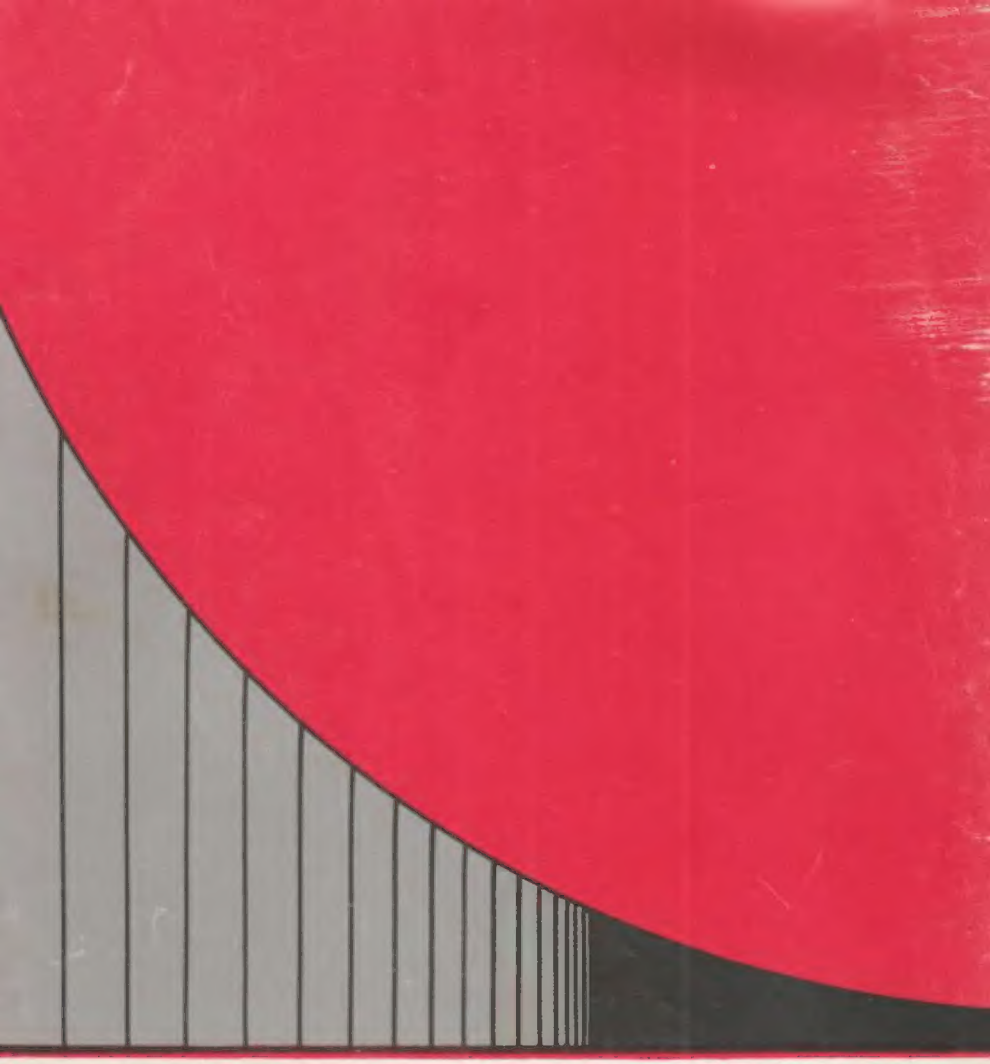

Ára: 1,– Ft